

naš tednik

Leto XXX — Številka 17 27. aprila 1978 Cena 4.— šil. (4 din)
Poština plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Namesto uvodnika:

Nagovor predsednika dr. Matevža Grilca ob proslavi na Dunaju

29. aprila 1978 se ponavlja petintrideseti dan, ki ga bodo pomnili v zgodovini slovenske narodne skupnosti na Koroškem kot enega najbolj usodnih in grozovitih. Tistega dne leta 1943 so usmrtili po sodbi nacionalsocialističnega ljudskega sodišča (Volksgerichtshof) trinajst pripadnikov naše narodne skupnosti.

Bili so to kmetje, gozdni delavci, rudarji, hišne pomočnice, matere številnih otrok, bili so to delavni, poštene ljudje, vsi tisti, bilo jih je 35, ki so stali v prvih aprilskih dneh leta 1943 v Celovcu pred ljudskim sodiščem pod predsedstvom nacionalsocialističnega rablja Freislerja. Nihče izmed njih ni imel kriminalne preteklosti, njihov „zločin“ je bil, da so bili Slovenci, da so bili vzgojeni — kot se vedno spet pravi v sodbi — v katoliško-sloven-

skem duhu. Bili so to ljudje, ki so ljubili svojo domovino in svojo narodnost in niso bili pripravljeni, da bi se odpovedali tema vrednotama. Cena za tako stanovitnost je bila grozna — 13 jih ni žrtvovalo samo svobodo, ampak najdragocenejše, kar človek ima, svoje življenje. S tem, da so brez usmiljenja in milosti izvršili smrtno obsodbo, je razgalil vso svojo nečloveškost režim, ki je hvala Bogu razpadel; to da sence njegove miselnosti moramo občutiti prav mi Slovenci še danes vse preveč pogosto.

Kako je že dejal Jurij Pasterk, gorški kmet iz Lobnika pri Železni Kapli, ko se je poslavljajal pred svojo usmrtiljivo od svojega prijatelja: „Morijo nas, ker nečemo umreti. Vi, ki ostanete živi, ne dovolite, da bi vam prepovedali naš jezik in naše pesmi.“

Ta oporoka moža, ki je šel v smrt zaradi svojega prepričanja, je sveta nam koroškim Slovincem in vsepovsod naj končno vzamejo na znanje, da kot narodna skupnost nečemo umreti in da bomo živeli. Naši starši so pretrpeli velike žrtve v boju za svobodo in ponovno vzpostavitev demokratične

Zvezni prezident dr. Rudolf Kirchschläger: obglavljeni so vredni spomina republike!

„Der grausame Spruch des Volksgerichtshofes vom 9. April 1943, der am 29. April vollstreckt wurde, endete für die zum Tode verurteilten Österreicher slowenischer Muttersprache mit den Worten: ‚Sie (die Verurteilten) sind für immer ehrlos‘. Ich nehme heute als Bundespräsident an Ihrer Gedenkstunde teil, um namens der Republik Österreich feierlich zu erklären: Thomas Olip, Jakob Orasche, Johann Doujak, Franz Gregoritsch, Franz Pristovnik, Florian Kelich, Bartholomäus Orasche, Johann Orasche, Ulrich Kelich, Franz Weinzierl, Georg Pasterk, Michael Schupanz und Maria Olip sind nicht ehrlos und waren nie ehrlos! Sie sind würdig des ehrenden Ge-

denkens unserer Republik; denn sie haben — ganz im Sinne der sogenannten Moskauer Erklärung der Außenminister jener Staaten, die später Signatarstaaten des österreichischen Staatsvertrages wurden — von ihrem Recht des Widerstandes gegen die Auslöschung Österreichs und gegen die Diktatur Gebrauch gemacht.

Bei den Gedenkveranstaltungen aus Anlaß der 40. Wiederkehr des 13. März 1938 habe ich auch vor der Jugend den Österreicherinnen und den Österreichern, die in den schwersten Stunden und Schicksalsjahren an Österreich geglaubt und dafür gekämpft und gelitten haben, meinen Dank dafür ausgesprochen, daß sie durch ihre Treue

zu unserer Heimat den Boden für unsere heutige Republik bereitet haben. Dieser Dank darf keine Grenzen der Sprache kennen; er gilt genauso für die Mitbürger slowenischer Muttersprache wie er für die Mitbürger deutscher Muttersprache gilt.

Mit dem ehrenden Gedenken an die hingerichteten Mitbürger verbinde ich auch mein Mitgefühl und meinen Respekt vor den Angehörigen der Gemordeten und bitte Sie, die Sie hier stellvertretend für alle sind, diese bleibende Anteilnahme entgegenzunehmen.

Der Sinn dieser Gedenkstunde aber liegt nicht darin, mühselig vernarbte Wunden wieder aufzu-

(Dalje na 8. strani)

Spominska svečanost na Dunaju: tudi danes na delu politiki z nazorom nacističnega izvora!

„Zavedam se, da mnogo pričakovanj ni bilo izpolnjenih, ki jih je slovenska narodna skupina na Koroškem stavila po vojni v svojo republiko“, je izjavil zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger na spominski svečanosti v dunajskem Albert-Schweitzer-Haus-u. Svečanost sta priredila NSKS in ZSO ob sodelovanju KZ-Verbanda.

Svečanost se je pričela zadnjo soboto v cerkvi Svetega duha. Tam je daroval mag. Ivan Olip iz Sel, sam potomec in sorodnik selskih žrtev za dobo nacizma. Njegovega deda so tik pred osvoboditvijo nacisti ustrelili. Selski pevski zbor je z zelo lepimi melodijami pretresljivo spremljal bogoslužje, katerega se je udeležilo veliko Korošcev in dunajskih Slovencev. Pretresljiva pa je bila predvsem pridiga Ivana Olipa. Govoril je o junaštvu, zvestobi in o značajnosti selskih žrtev in o njihovem križevem potu (pridigo objavljamo dobesedno na 8. strani).

Po maši se je sprevod pomikal proti 1. dunajskemu kazenskemu sodišču, ali kakor ji pravijo, Siva hiša. Tam je v pritličju na desni majhen spominski prostor žrtvam nacizma, ki so po smrtnih obsodbah takratnih rabljev izgubili v tej hiši življenje. Tabla z imeni žrtev zajame skoraj celo steno. Pliberški oktet je zapel žalostinko, potem pa so zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger, zastopnika obeh osrednjih organizacij, zastopniki selskih in kapelskih žrtev, jugoslovanski veleposlanik, dunajski klubski ter zastopniki KZ-Verbanda položili vence. Po kratkem molku se je zvezni predsednik v spremstvu dr. Grilca, dr. Zwitterja, veleposlanika Pribičevića in za njimi

vsega občinstva, napotil peš v bližnji Albert-Schweitzer-Haus, kjer je bila kratka proslava, katere se je udeležilo okoli 400 oseb. Kancelerja Kreiskega je zastopal sekcijski šef Adamovich, kot strankinega šefa pa osrednji tajnik poslanec Fritz Marsch. Med častnimi gosti so bili veleposlanik Pribičević, svetnik ambasade Ribica, generalni konzul Šamec, šef kulturnega centra Frankl, predsednik Gradiščanskega kulturnega društva dr. Müller, šef KPÖ Muhri in drugi.

„Oj Doberdob, slovenskih fantov grob“ — s to pesmijo je selski moški zbor pod vodstvom Mire Oraže otvoril spored svečanosti. Spregovorila sta nato predsednika obeh osrednjih organizacij dr. Matevž Grilc in dr. Franci Zwitter. Oba sta poudarila junaštvo selskih žrtev, oba sta opozorila na današnji nezadovoljivi položaj, ko se množijo sept znaki duha, ki je že enkrat prinesel pogubo, opozorila sta na procese proti potomcem selskih žrtev, kar vsekakor ni slučaj (govor dr. Grilca objavljamo na uvodnem mestu, izvirke iz govora dr. Zwitterja na 8. strani).

Zastopniki dunajskega Kluba slovenskih študentov so recitali iz obsodbe proti selskim žrtvam ter iz Kajuha. Selski mešani zbor pod vodstvom Francija Certova je obrobil nagovor zveznega predsed-

nika Kirchschlägerja. Nadvse močan aplavz je prekinil nagovor dr. Kirchschlägerja, ko je le-ta ugotovil, da selske žrtve niso brez časti, kakor je rečeno v obsodbi, ampak da so vredni častnega spomina republike (govor dr. Kirchschlägerja prinašamo dobesedno na tej strani). — Po svečanosti se je zvezni predsednik še do'go časa mudil v pogovoru s Selani ter zastopniki NSKS in ZSO.

Po spominski svečanosti za žrtve nacionalsocializma, sta se srečali vodstvi obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev s predstavniki Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem pri delovnem pogovoru na Dunaju. Pri tem pogovoru so razpravljali o vseh bistvenih vprašanjih glede izpolnitve člena 7. Glede tozadevnih potrebnih bodočih ukrepov sta obe manjšini dosegli popolno soglasje.

KATOLIŠKO PROSVETNO DRUŠTVO „PLANINA“ — KRAJEVNI ODBOR NARODNEGA SVETA KOROŠKIH SLOVENCEV — PEVSKO DRUŠTVO SELE — SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „HERMAN VELIK“ — VOLILNA SKUPNOST SELE

vabijo na

spominsko svečanost

v nedeljo, dne 30. aprila 1978, v Selah

9.30 Spominska maša v farni cerkvi v Selah darovanje sv. maše in nagovor mag. Ivana Olipa

10.30 Spominska svečanost na selskem pokopališču blagoslov pri spominskih ploščah člani KPD „Planina“ recitirajo iz sodbe proti Selskim žrtvam polaganje vencev

„Žrtvam“, izvaja partizanski pevski zbor „Matija Verdrik-Tomaž“

pozdrav Marjana Olipa, predsednika KPD „Planina“ „Gozdič je že zelen“, izvaja moški zbor KPD „Planina“ pozdrav dr. Zdravka Velika, predstavnika SPD „Herman Velik“

„Oj Doberdob“, izvaja moški zbor KPD „Planina“ nagovor dr. Matevža Grilca, predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev

„Rož, Podjuna, Zilja“, izvaja mešani zbor KPD „Planina“ nagovor Francija Zwitterja, predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

„Prisega“, izvaja mešani zbor KPD „Planina“

V soboto, dne 29. aprila 1978, bo ob 19.30 v farni dvorani v Selah otvoritev razstave, ki jo je pripravil Narodni svet koroških Slovencev.

BREZ VIZE NA MADŽARSKO

● Od 1. januarja naslednjega leta bo z 90-odstotno verjetnostjo odpravljena obveznost za vizo, ki jo doslej potrebujejo avstrijski državljani, ki hočejo potovati na Madžarsko. To je izjavil zunanji minister dr. Willibald Pahr pred novinarji. Treba je le še rešiti nekatera maloštevilna detajlna vprašanja, ki se bodo zagotovo dala urediti do tega datuma. Do te olajšave je prišlo po številnih diplomatskih prizadevanjih ter medsebojnih obiskih najvišjih državnikov. Madžarska je tista država varšavskega pakta, s katero ima Avstrija najboljše odnose.

ZVEZA STRANK

● V Salzburgu je bila v ponedeljek ustanovljena „Evropska demokratična unija“. EDU je združenje nesocialističnih strank Evrope, večina od njih je desno od sredine. Avstrija je v njej zastopana po ÖVP, katere predsednik dr. Josef Taus je bil tudi izvoljen za predsednika zveze. V EDU je zastopanih 10 članic: francoski gaullisti, CDU, CSU, konservativne stranke Norveške, Švedske, Finske, Velike Britanije, Danske, portugalski krščanski demokrati ter ÖVP. Ta zveza naj bi bila predvsem protiutež socialistični internacionali.

MADŽARI V ROMUNII

● Madžarska narodna skupnost v Romuniji zahteva izpolnitev manjšinskih pravic ter boljšo manjšinsko zakonodajo. Trije romunski funkcionarji KP so se pritožili pri ministrskem predsedniku Ceaucescu in ga rotili, naj posluša pritožbe manjšine. Zakon o manjšinah se prepočasi izpolnjuje, madžarski narodni sosvet izgublja na zupanju množic. Oficialno živi dober poldrugi milijon Madžarov v Romuniji. Zahtevajo soodločanje pri sestavi sosvetov, zagotovitev pouka v materinščini na vseh šolah ter radijski in televizijski kanal za materinščino.

ZAMENJAVA AGENTOV

● Zakonski par Guillaume, ki je povzročil odstop zahodnonemškega kanclerja Willyja Brandta, ostane ohranjen Zvezni republiki Nemčiji. Tako je izjavil zastopnik bonnske vlade na poročilo ameriškega tednika, češ da bi Guillaumeja, spustili v zamenjavo s sovjetskim režimskim kritikom Ščaranskim, istočasno pa bi zamenjali še par drugih špijonov. Kupčija z živim blagom trenutno precej cveti in predvsem Vzhodna Nemčija profitira od nje. Kajti za vsakega državljanca, ki hoče v zapad, zaračunajo trde devize. Tudi način saniranja bilanc.

DUNAJSKE VOLITVE

● Dunajske občinske volitve, ki so tudi deželne, stojijo jeseni pred vrati. Vse tri velike stranke krčevito snubijo volilce. Župan Leopold Gratz, ki ne more tajiti porazne bilance gospodarjenja dunajske komune, pripravlja eno predčasno otvoritev za drugo: podtalno mestno železnico, most čez Donavo, stadion in drugo. ÖVP z novim kandidatom Busekom skuša dobesedno s politiko na gostilniških mizah vzbujati videz neposrednega kontakta s prebivalstvom, drugih alternativ prav tako ni preveč. FPÖ pa se poslužuje novega voditelja Götza.

Ukve v Kanalski dolini: nova šikaniranja v šoli!

Vse kaže, da določenim krogom v Ukvah in v Kanalski dolini še vedno gre hudo na živce pobuda ukvanskega župnika Maria Garjupa o tečaju slovenskega jezika za osnovnošolske otroke iz njegove župnije. Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Štoka je 14. t. m. naslovil na predsednika deželne odbora Comellija vprašanje, iz katerega izhaja, da je župnik Mario Garjup še vedno predmet šikaniranja, kar je vsekakor nedopustno. Konec letošnjega januarja je župnik dostavil didaktičnemu ravnateljstvu na Trbižu in županstvu v Naborjetu prošnjo za uporabo učilnice v ukvanski osnovni šoli, ki se zaradi potresa nahaja v montažni hiši. Učilnico je potreboval tako za učenje krščanskega jezika. Prošnjo so ugodno rešile tako šolske oblasti kot občinska uprava. Zgodilo pa se je, da je že dvakrat v tem mesecu bila učilnica zaklenjena, tako da otroci in župnik niso mogli vanjo.

Zaradi zaklenjene učilnice so si otroci sami prvič tako pomagali, da so vanjo zlezli skozi priprto

okno in njihovemu zgledu je sledil tudi župnik Garjup. Kmalu nato pa se je v učilnici pojavila učiteljica Broccaioli, ki poučuje v tem šolskem razredu in ki je že ob prvem tečaju slovenščine jasno pokazala, da ji ta pobuda nikakor ni všeč (spomnimo se samo, kako je prijavila župnika sodišču, obravnave pa ni bilo zaradi poravnave spora). Broccaiolijeva je vprašala, kako so sploh mogli vstopiti v razred, če so bila vrata zaklenjena. Ko je slišala odgovor, pa je zagrozila, da se zadeva ne bo s tem zaključila.

Drugič je učilnica bila zaprta 11. aprila. Pred šolskim poslopjem so se zbrali starši in odločno protestirali ter nato imeli tudi razgovor z naborjetskim županom Ehrlichom, ki so mu prav tako izrazili svoje ogorčenje zaradi dogajanja v Ukvah. Povedati je tudi treba, da je župnik Garjup o vsem takoj obvestil tako šolske oblasti kot občinsko upravo in videmskega nadškofa.

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti vprašuje deželni odbor,

kaj namerava ukreniti, da se odpravijo primeri nestrpnosti na škodo slovenskega prebivalstva v Kanalski dolini.

S svoje strani pripominjamo, da bi bila zadeva v Ukvah naravnost komična, če ne bi žal nazorno kazala na vzdušje, ki vlada v Kanal-

ski dolini, za kar nosijo odgovornost določeni politični krogi in tudi nekateri posamezniki, ki imajo ali potuho pri pristojnih oblasteh ali pa mislijo, da lahko delajo, kar koli se jim zljubi, v prepričanju, da se jim ni treba ničesar bati.

(Novi list, Trst)

Devet milijonov za Rebrco

Devet milijonov šilinov naj bi dobila tovarna celuloze v Rebrci iz sredstev uprave delovnega trga (Arbeitsmarktverwaltung) s podporo deželne vlade. — To je izjavil deželni finančni referent, deželni svetnik Hans Schober. Lastnica tovarne, gospa Ana Erker-Hočevar, pa naj bi garantirala, da bi eno leto ne prišlo do odpustitve delavcev. Kot je izjavil Schober, naj bi bil ta model podoben tistemu v Weißenbachu na Štajerskem. Tudi ta tovarna je v lasti gospe Erker, je prav tako zašla v težave in so jo prav tako „sanirali“ na isti način.

Kar pa deželni svetnik Schober ni povedal: ta model ima tudi pre-

cej podobnosti onemu tovarne Neuner. Tudi tam so za kratkoročno garancijo, da podjetje ne bo zaprlo, podarili lepe subvencije. Komaj pa so bile volitve, ki so tedaj stale pred vrati, mimo, že je tovarna za vedno zaprla vrata.

Tudi na Koroškem so občinske volitve pred vrati. SPO, ki je pri zadnjih volitvah doživela občutljive izgube po občinah, si tokrat ne more privoščiti še nadaljnje izgube volilcev. Zato hoče za vsako ceno ohraniti trenutni položaj vsaj do dneva po volitvah.

Koroški deželni finančni referent je vsekakor v nezavidljivem položaju: katji obljube lastnice gospe

Erker so bolj meglene in nič kaj konkretne. Zamegljene pa so v precejšnji meri tudi lastniške okoliščine, predvsem pa bilance. To zadevno zahteva dežela, naj last-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Beginnig kann man auf das Resultat von Grafenstein sein! In Grafenstein, diesem Bollwerk des deutschen Bauernbundes, verzeichnet nämlich die Schultabelle: 10,6 % deutsche und 89,4 % slowenische Kinder!!

Interessant ist Poggersdorf! Dieses zählte im Jahre 1900 zirka 14 % Deutsche und 86 % Slowenen. Nach der Schultabelle vom Jahre 1910 zählte es 1,3 % deutsche, und 98,7 % slowenische Kinder! Also ein bedeutender Fortschritt! Die letzte Volkszählung ist uns noch unbekannt. Tainach hatte nach der Schultabelle 1 % deutsche, und 99 % slowenische Kinder. Die Volkszählung 1910 aber ergab zirka 20 % Deutsche.

Vergleicht man die Volkszählungen der Jahre 1880 und 1910, so kommt man zu folgendem Resultat: Die Zahl der Deutschen stieg um 62.502, die Zahl der Slowenen fiel um 20.040!! Vom Jahre 1851—1900 stieg die Zahl der Deutschen nur um 18.296, die der Slowenen um 5.517! Die Slowenen haben also im Laufe von 30 Jahren, wenn man den natürlichen Zuwachs auch berücksichtigt, 35—40.000 verloren! also zirka ebensoviele Prozente! Nirgends in der Welt ist so etwas möglich! Es ist eben nicht die Wahrheit, die uns in der Volkszählung geboten wird, es ist einfach Lüge und Trug.

Ein treffendes Urteil über den Wert und die Tendenz der Volkszählung in Kärnten hat am 3. Juli 1909 Reichsratsabgeordneter Grafenauer gefällt:

„Kärnten hat nach der letzten Volkszählung rund 365.009 Einwohner darunter 90.400 Slowenen nach amtlicher Prägung (Rufe: Ja, aber nach der Umgangssprache!) Ja diese Volkszählung! Ich bin bei jenem Punkt angelangt, den ich etwas eingehender zu behandeln mich entschlossen habe. Wer die Verhältnisse in Kärnten kennt, kann begreifen, was eine Volkszählung in diesem Lande bedeutet. Ich habe schon am 19. Dezember 1907 diese Angelegenheit in diesem hohen Hause eingehend erörtert und beleuchtet. Die Volkszählung in Kärnten ist nichts anderes als die Dezimierung der Slowenen. Sie ist in zweiter Linie ein Volksbetrug. Es werden durch die Volkszählung, wie sie gegenwärtig von der Regierung angeordnet ist, nicht nur die Slowenen, sondern auch die Deutschen betrogen; die Regierung scheint aber keine Miene machen zu wollen, dieses österreichische Unikum, genannt „Umgangssprache“, diese — möchte ich sagen — europäische Dummheit wenigstens insoweit richtigzustellen, daß aus den für die Volkszählung bestimmten Aufnahmebogen die Bezeichnung „Umgangs-

17

Aus dem Wilajet Kärnten

sprache“ verschwindet und an ihre Stelle das einzig richtige, das ist die Muttersprache, tritt. Was in einem solchem Lande, wie Kärnten, wo die Majorität nicht nur national, sondern auch politisch alle Macht hat, wo sie bestrebt ist, daran festzuhalten, daß die Slowenen in Kärnten verschwinden müssen, und uns das Existenzrecht in Kärnten vollständig abspricht, was eine Partei mit uns Slowenen treibt, in deren Händen und in deren Geiste auch die Volkszählung in Kärnten durchgeführt wird, das kann nur der begreifen, der die kärntnerischen Verhältnisse kennt. Die Regierung scheint aber auch heute nicht darauf bedacht zu sein, dieses Unrecht gutzumachen, was ja durch eine bloße Umwandlung des Titels in der betreffenden Rubrik des Aufnahmebogens leicht geschehen könnte. Diese Umwandlung will sie gerade aus Liebe zu den slawischen Minoritäten nicht vornehmen. Die Regierung denkt sich: Je eher die Slowenen in Kärnten verschwinden, desto schneller wird das Deutsche Reich, wie es heute schon auf einigen Karten gezeichnet ist, auf denen das ganze tschechische Volk verschwunden ist, zu den Karawanken und noch weit darüber hinaus gelangen.“

E. Öffentliche Verkehrsanstalten

Damit Fremde, welche Kärnten betreten, nicht etwa aus eigener Erfahrung wahrnehmen, daß Kärnten ein doppelsprachiges Land ist, tragen die öffentlichen Verkehrsanstalten, wie Post und Eisenbahn, einen möglichst deutschen Charakter zur Schau. Ängstlich vermeiden die ohnehin fast ausschließlich deutschen Beamten dieser Anstalten jedes slowenische Wort und das slowenische Publikum ist deshalb zahllosen Schikanen ausgesetzt.

Klassische Belege lieferte dafür der Staatsbahnhof von Klagenfurt. In Klagenfurt vereinigen sich vier Linien und zwar die Südbahnlinien von Marburg und Villach und die Staatsbahnlinien von St. Veit und Görz. Drei der angeführten Linien führen unmittelbar in slowenisches Gebiet. Insbesondere ist durch die Görzer-Linie das ganze süd-

slawische Gebiet mit Kärnten, Steiermark und Wien verbunden. Es ist kein Zweifel: Klagenfurt ist die Schwelle des slowenischen Gebietes. Klagenfurt selbst ist doppelsprachig. Klagenfurt ist dazu die Hauptstadt eines unbedingt doppelsprachigen Landes. Was geschieht nun am Schalter des Bahnhofes in Klagenfurt? Italienern werden Karten ohne weiters auf italienisches Verlangen gegeben, Slowenen werden abgewiesen, beschimpft, behöhnt. Die Szenen, die sich hier abgespielt haben, grenzen ins Fabelhafte. Kommt da am Pfingstsonntag 1912 ein Arbeiter Ravnik zum Schalter und ersucht in höflicher Weise um ein Billet nach „Bohinjska Bistrica“. Das Fräulein antwortet mit undeutschem Anstand: „Sie Aff Sie! Sprechen Sie deutsch!“ Daß bei einem solchen Insult auch das Arbeiterblut in Hitze gerät, ist mehr als begreiflich.

Am 11. Februar 1912 fahren zirka 8 Bauernburschen aus Feistritz im Rosental nach Klagenfurt und ersuchen um Karten in slowenischer Sprache. Feistritz ist eine slowenische Gemeinde und hat auch slowenische Aufschrift auf der Station. Die Burschen werden barsch abgewiesen und müssen ohne Karte nach Klagenfurt. Dort erwartet sie ein Wachmann und exkortiert sie zum allgemeinen Spott des Publikums zum Stationschef, wo sie gezwungen werden, doppelte Gebühr zu erlegen, widrigenfalls sie unter Polizeie eskorten auf die Wachstube des Klagenfurter Magistrats gebracht worden wären.

Am 27. Dezember 1909 kam Herr Treseglav Alois zum Schalter und ersuchte um eine Karte nach Bleiburg; der Schalter wurde von einer sehr unholden Frauenhand heftig zugeschlagen mit dem deutschen Kärntner-Schlager: „Schauns, daß Sie weiter kommen“. Ähnliche Beispiele ließen sich ohne Ende anführen. Bürgermeister, Bauern, Priester, Arbeiter müssen sich von diesem holden Weibergeschlecht beschimpfen und besudeln lassen, das am Bahnhof in Klagenfurt das Regiment führt.

Ein gleiches Schicksal wird den Slowenen auf anderen rein slowenischen Stationen zu teil.

(Dalje prihodnjič)

IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH ČASOPISOV — IZ DRUGIH

Joško Wrolich: „Strahopetec“ v bojnih vrstah

Zgodba mladega učiteljskega para, Erike in Jožka Wrolich iz Loča ob Baškem jezeru utegne biti pripodoba usode slovenskega učiteljstva na avstrijskem Koroškem, hkrati pa spodbuden primer, kako človek lahko hodi z zravnano hrbtenico in dvignjeno glavo tudi tedaj, ko se sovražni vetrovi s povečano močjo zaletavajo obenj.

„Iz strahopetnega Slovenca sem postal borec za narodnostne pravice.“

Takšnega spontanega „priznanja“ mladega in postavnega moža ni moč pripisati komur si bodi, kajti človeško je, da svojih „napak“ ne obešamo na veliki zvon.“

„Ko sem obiskoval slovensko gimnazijo v Celovcu, sem bil strahopeten Slovenec,“ je ponovil Joško in povzel:

„Dopovedoval sem si, češ dovolj je, če sem Slovenec v srcu, na zunan pa tega ni dobro kazati. Tudi pri vojaki sem za ceno miru zatajil svoj jezik. Ko pa sem začel igrati pri Slovenskem atletskem klubu nogomet, sem doživljal krivice in ponižanja. Oči so se mi jele odpirati. Spremenil sem se v Slovenca brez strahu. V meni se je prebudil ponos. Ponosem sem postal na svoje poreklo. Spoznavati sem začel, da govorim dva jezika, torej enega več od svojih nemških kolegov.“

Tak preobrat je moral pomeniti kar majhno notranjo dramo, kaj pravite?

„Nisem ostal le pri spoznanjih. Stopil sem v bojne vrste rojakov. Najprej v športnem klubu in potlej še na političnem bojišču. Dajal sem se z nemškimi časopisi, z deželni mi glavarji in celo s poslancem v državnem zboru na Dunaju.“

Kako, s kakšnimi sredstvi ste se bojevali?

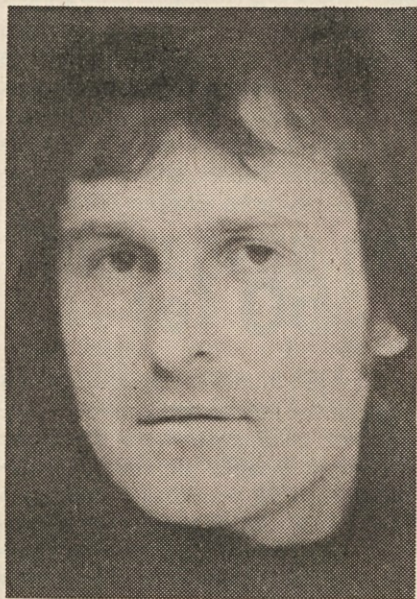
„S pisano in govorjeno besedo. Od okrajnega glavarstva in drugih ustanov sem terjal dopise v slovenskem jeziku.“

Ste jih dobili?

„Kaj še! Namesto teh so se jeli zoper mene vrstiti sodni procesi.“

Govorite v množini?

„Da. Bilo jih je veliko. Na primer, vpletli so me med udeležence v pretepu na Radišah, ki je nastal zavoljo slovenskega petja. Drugič me je tožil šef koroškega časopisa Kleine Zeitung zavoljo nekega

pisma v rubriki „Pisma bralcev“. V Slovenjem Plajberku so me na ovadbo 14-letnega pobiča, češ da sem odtrgal neko tablo, obsodili v odsotnosti.“

S kakšno obrazložitvijo?

„Kljub temu, da sem vztrajno terjal proces v slovenskem jeziku, me je sodnik obsodil z obrazložitvijo, češ da so procesi v slovenščini namenjeni le tistim, ki nemškega jezika ne znajo. Jaz kot učitelj pa da obvladam nemščino in zame proces v slovenščini ni potreben.“

Joško Wrolich mi je kazal zajetno mapo z odločbami in pozdravi za plačilo številnih glob, v nemščini kajpak, povečini za drobne prometne prekrške, ki jih je dosledno zavračal z zahtevkom: „Sem Slovenec in imam zato po določenih državne pogodbe pravico, da mi pošljete dopise v mojem materinem jeziku.“

In učinek?

„Nekajkrat so mi poslali dopise v zelo spakedrani slovenščini, toda vselej brez podpisa. V večini primerov pa so se rajši odrekli terjatvam, kot da bi se „ponižali“ in poslali slovenski dopis.“

Tako vaše ravnanje bržčas ni moglo ostati brez posledic?

„V sedmih letih, kolikor poučujem na ljudskih šolah po Podjuni in Rožu, sem doživel že marsikaj neprijetnega. Toda učitelj, ki dela za svoj narod, se za njegov obstoj bojuje in z njim trpi, mora na težave računati. Zaveden slovenski učitelj se prej ali slej kot po pravilu sreča s težavami. Bodi v šoli ali v javnosti.“

Pa vendarle morate imeti pri ljudeh na pristojnih mestih tudi prijatelje, ki vas branijo?

„Nasprotniki koroških Slovencev so povečini ljudje z nizko inteligenco stopnjo, izobraženci so na naši strani.“

Kje skušate uresničiti svoje ideale zdaj, ko ne igrate več nogometa?

„V domačem kraju, v Ločah, kjer poučujem z ženo na osnovni šoli, sva zaorala v ledino kulturno-prosvetnega dela. Pred dvema letoma sem klinično mrtvo slovensko prosvetno društvo Jepa-Baško jezero obudil k življenju in zdaj že krepko deluje. Spoznal sem, da je moč s kulturno-prosvetnim delom pri ljudeh veliko doseči.“

V čem, določneje, se kažejo ti dosežki?

„Glede na to, da smo v Ločah na obrobju dvojezičnega področja, imamo vendarle močen moški pevski zbor, v zadnjem letu pa se je razmahnil tamburaški orkester, ki ga vodi žena Erika.“

Zdi se, da postajajo tamburaški zbori na Koroškem popularni; da gre kar že za majhno epidemijo širjenja. Se motim?

„Ko so pred dvema letoma tu gostovali gradiščanski Hrvati, so bili ljudje tako navdušeni, da so kar vstajali v sedežev in skandirali. Tudi pri naših počitniških gostih ža-

njejo tamburaši neslutena priznanja.“

So to vzroki, da sta se z ženo ogrela za ustanovitev tamburaškega zbora?

„Tudi, a ne zgolj ti. Poglejte, v šoli, kjer imamo v vsakem razredu, denimo, po enega učenca, ki obiskuje pouk slovenščine, nimava možnosti sejati ljubezni do materinega jezika. Pri tamburaškem zboru, kjer govorimo slovensko, pa imava zbranih na kupu kar 30 otrok. Razen tega smo imeli veliko spodbudo pri tamburaškem zboru iz Hodiš. Ta je bil lani gost podjetja Emona, ki jim je omogočilo vadbo v Bernardinu. To je bilo nekaj, vam pravim. Pa odmev! Celo nemški fantje, ki so preživeli tistih nekaj dni v Piranu, so po vrnitvi na Koroško jeli nositi majice z napisi „Koroški Slovenci — tujci v domovini“.

Sodim, da bi tudi vašemu zboru radi privoščili krajše letovanje na jadranski obali?

„Res je. Spričo tolikšnega odmeva iz Hodiš si tudi naši tamburaši, ki so, moram se pohvaliti, zelo zagnani za delo, saj vadimo kar dvakrat na teden, želijo takšne nagrade za trud in uspehe.“

Joško in Erika se poleg poklica in treh otročičev ter obilice dela v

gostilni, ki jo vodi Jožkova mama, razdajata na vse strani. Delavnik je podoben delavniku, ta nedelji in prazniku: dopoldne v šoli, popoldne doma in v gostišču, ob večerih vaje v društvu.

V živo sem dregnil, ko sem Jožka, ki se v poletni turistični sezoni v glavnem zadržuje pod kuharsko kapo v domači kuhinji, povprašal, če zahajajo k njim tudi letoviščarji iz matične dežele.

„Pred dnevi sem poslušal na avstrijski televiziji oddajo o turizmu na avstrijskem Štajerskem. Veste, kaj so dejali? Da so minulo zimsko sezono rešili prav gostje iz Slovenije. No, pri nas se s tem ne moremo pohvaliti, čeprav imamo v neposredni bližini lepa smučišča. Slovenskim gostom bi ponudili zelo ugodne cene, prirejali bi folklorne večere, skratka, potrudili bi se, da bi se počutili kot doma.“

Tisto o domačem počutju je

Marjan Remic,
Nedeljski dnevnik

NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON

Milan Nikolić — Beograd:

16

Od popisa do taborišča

Prvič je moral bežati iz rojstnega kraja kot mlad partizan pred silo, ki je strla grško revolucijo leta 1948. Zbežal je v Bolgarijo, nato pa na Poljsko. Leta 1962 se je spet vrnil v Bolgarijo. A tudi od tam je moral bežati.

Risto Jankovski je preživel na Poljskem dvanaest let. Delal je kot elektrik v tovarni barvil v Vroclavu. Tam je spoznal Poljakinjo Česlavo; po poroki so se jima rodili trije otroci, Danuta, Kristina in Nikola. Toda Risto je kmalu zbolel za naduho in revmo. Vlažno podnebje na Poljskem je še bolj poslabšalo njegovo zdravje. Sklenili so, da se izselijo v Bolgarijo. Prevzel jih je Rdeči križ in jih nastanil v vasi Boleslav pri Varni.

„Prvo, drugo leto sploh nisem dojel, kaj se vse dogaja z Makedonci v Bolgariji,“ pripoveduje Risto Jankovski.

Risto in Česlava Jankovski

„Toda, ko so začeli name pritiskati in me prepričevati, da sem Bolgar, se mi je nekaj posvetilo. Kako da hočejo v neki socialistični državi ustvarjati komunizem, pa ne priznavajo drugih narodov razen svojega!“

„Nisem ne Grk, ne Bolgar ampak Makedonec, egejski Makedonec,“ nadaljuje Risto. „Zapustil sem očeta, mater, odšel v partizane in se bojeval s puško v roki za osvoboditev svojega makedonskega naroda, ki hoče živeti v slogi z drugimi narodi v socialističnem in demokratskem sistemu. Ali naj se odpovem temu, za kar sem se boril, za kar sem prelival kri.“

ŠTIPENDIJE SAMO ZA BOLGARE

S to izjavo je začel Jankovski s svojim križevim potom po Bolgariji. Odslej naprej so ga čakale samo neprijetnosti. Ko je prišel v Varno, se je zaposlil v tovarni stekla „Stojko Ivan Peev“ kot elektrik. Uvrstili so ga v sedmi plačni razred, in dokler je ostal v Bolgariji, se tu nič ni premaknilo.

Dan na dan so mu delali pri delu težave in neprijetnosti. Govorili so mu, da Makedonije ni. Žena je bila bolna, on sam je bil bolan. Tri otroke je bilo treba vzdrževati z eno plačo. Prosil je podjetje in sindikat za pomoč, a ne samo, da nikdar ničesar ni dobil, niti toliko jim ni bil vreden, da bi mu bili odgovorili. V Skopju in Bitoli živita dve starejši Ristovi sestrji. Hotel ju je videti, a mu tega niso dovolili.

Ko sta odrasli Danuta in Kristina, je prišel čas, da bi morali dobiti osebni izkaznici. Hoteli so ju vpisati za Bolgarki. Risto tega niti čuti ni hotel. A čul je to sekretar Komiteja v Varni in pozval Rista, da bi mu dal „prijateljski“ nasvet.

„Če hočeš, da tvoji hčerki študirata in dobita štipendijo, ju moraš vpisati za Bolgarki.“

„Pa kaka je zveza med nacijo in šolanjem?“ je odgo-

voril Risto. „Jaz ne dovolim, da bi bila moja dva otroka kaj drugega kot sta.“

Novo osebno izkaznico so dali, ker so morali.

OČE MAKEDONEC, SIN POLJAK

Leta 1970, ko se je družina Jankovski preselila v mesto Krdžali blizu bolgarsko-turško-grške meje, je tudi sin toliko dorasel, da je moral dobiti osebno izkaznico. Spet se je ponovila stara zgodba. Ker ga niso mogli proglasiti za Bolgara, so vpisali v osebno izkaznico, da je Poljak. Mogel je pač biti vse, samo ne Makedonec.

Risto Jankovski je odšel razburjen k predsedniku občine in vprašal, zakaj so mu sina proglasili za Poljaka.

„Zato, ker makedonske nacije ni,“ je rekel predsednik. „Pa je, pa še kako. Če je ne bi bilo, tudi mene ne bi bilo. Sicer pa nisem prišel v Bolgarijo, da se prepiram z vami zaradi svojih otrok. To je moja stvar.“

Predsednik občine je obmolnil. Tedaj je zaigral na zadnjo karto.

„Pokličite ženo, Poljakinjo, da vidimo, če se tudi ona zlaže.“

„Gotovo, da se zlažem,“ je rekla Česlava, ko je prišla. „Ali vas ni sram, da me kličete zaradi tega in da me to sprašujete. Če je oče Makedonec, je tudi otrok Makedonec.“

VEDNO Z ZGODOVINO

Risto je nosil s seboj vedno knjigo o zgodovini makedonskega naroda. Kadarkoli ga je kdo začel „obdelovati“, je on vzel v roke knjigo.

„Nisem mogel več trpeti, da govorijo tako o mojem narodu. Hotel sem jih takoj postaviti na laž in zato sem nosil zgodovino s seboj.“

Risto Jankovski je star komunista. Bil je član partije v Grčiji in na Poljskem. Ko je videl, kako nacionalno politiko zganja bolgarska partija, kljub vsem prigovarjanjem ni postal član BKP.

(Dalje prihodnjič)

Pliberk: problem asfaltiranja cest

Pliberški občinski svet se je na svoji seji v ponedeljek, 24. aprila 1978, soglasno odločil, da reši problem slabih občinskih cest med naselji Bistrica, Dvor, Ponikva, Dolinčiče, Kot in Libuče dolgoročno. Proti prvotnemu načrtu, ki je predvideval asfaltiranje cest le v prečni širini tri in pol metra, bodo ceste dobile v večini le štiri metre široko asfaltno plast.

Da se ozko asfaltiranje lahko zelo maščuje, doživljajo občani dnevno na cestah v Rinkole in Vogrče, kjer moraš z avtom, če hočeš priti mimo drugega, vedno na bankete. To seveda uničuje cestišče in predstavlja precejšnjo prometno nevarnost. Na te izkušnje so posebno opozorili zastopniki Enotne liste: Frakcijski vodja Mirko Kert je dejal, da je treba graditi za desetletja. Ustrezna izgradnja zdaj, tako je povedal Jože Partl, je bolj ekonomska. Dejansko je občinski svet uvidel, da je treba bolj na bodočnost misliti, kakor je to zahteval mestni svetnik Ignac Domej. Vsem so se končno stvarni razlogi zdeli tako prepričljivi, da je občinski svet na predlog socialistične frakcije sklenil tole rešitev: Ceste na relacijah Bistrica—Dolinčiče, Bistrica—Ponikva in Ponikva—Libuče dobijo zaradi močnejšega prometa, tu vozijo tudi avtobusi, štiri metre širok asfalt, cesta od Bistrice na Dvor in od Ponikve v Kot pa le trimetrskega. Seveda bo taka izgradnja povečala stroške, in sicer za 700.000 šilingov. A večino vsote (okoli 4. milijone šil.) bo možno financirati z agrarno-investicijskim kreditom dežele. Na zahtevo EL je padla še druga točka prvotnega predloga, mestni svetnik Ignac Domej se je namreč izrekel proti spremembi že sprejetih, torej že veljavnih sklepov glede prioritet pri izgradnji cest.

Iz županovega poročila je bilo povzeti, da so se pričela pogajanja za razširitev tovarne tesnilk „Knecht-Filterwerk“ v Šmihelu pri Pliberku. Tovarna potrebuje ca. 3,5 ha več prostora. Potrebno površino pa bi mogla dobiti le od

Ravnateljski dekret dr. Reginaldu Vosporniku

Zadnji ponedeljek je izročil koroški deželni glavar dr. Reginaldu Vosporniku, ki vodi Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu od začetka tega leta naprej, dekret o imenovanju za ravnatelja.

Daljšo poročilo o novem ravnatelju Slovenske gimnazije bomo objavili v naslednji številki.

SAK IGRAL NEODLOČENO

Slovenski atletski klub igra v soboto ob 14.15 (pod 21) in ob 16.00 (prvo moštvo) v Železni Kapli proti tamkajšnjemu moštvu. Mladinci SAK pa igrajo isti dan ob 15.30 na „domačem“ igrišču v Trdnji vasi proti moštvu iz Škofjega dvora (Pischeldorf).

Zadnjo soboto je igral SAK proti moštvu iz St. Stefana v Labotski dolini 1 : 1 (0 : 1). Gol za SAK je dal Hobel. SAK je imel precejšnjo smolo, saj so njegovi igralci večkrat zadeli le prečko.

ČESTITAMO!

- Bernardki in Štefanu Kondežu iz Male vasi pri Globasnici se je pred kratkim rodila hčerka Štefka.

- Naraščaj sta dobila tudi Štefka
- in Jožko Igerc, prav tako iz Male vasi: sina sta krstila na ime Marjan. SKD Globasnica čestita.
- Čestitkam se pridružuje tudi NT.

Merkačeve in Kušejeve družine v Šmihelu. Obe družini stavljata seveda določene pogoje. Vrhutega naredi deželna vlada svojo pomoč odvisno od sodelovanja pliберške občine. Le-ta namreč naj bi nakupila zemljišča za tovarno in se vključila v pogajanja kot partner, kar pa seveda zahteva, da sprejme občinski svet tozadevni načelni sklep. Na seji se je govorilo o možnosti izmenjave zemljišč, npr. občinski gozd v katastrski občini Lovanke za zemljišče družine Merkač. Mirko Kert (EL) je želel več informacij o celotni zadevi okoli omenjene tovarne in menil, da bi občina morala dobiti pravico soodločanja v obratu samem, če se že vključi v to stvar. Svoje odklonilno stališče pri glasovanju o načelnem sklepu je Mirko Kert, zelo zaskrbljen zaradi pomanjkanja delovnih mest v občini, utemeljil s pičlostjo informacij in nedoglednostjo morebitnih posledic. Reklo se je tudi, da bo občina investirana sredstva dobila v teku let po poti davkov in dajatev spet nazaj.

Brez posebne diskusije je občinski svet odobril letni obračun za leto 1977. Redni dohodki v višini domala 27,5 milij. šil. so presegli izdatke za 100.000.—šilingov. V izrednem delu obračuna (3,9 mi-

lij. šil.) ni presežka, a tudi ne primanjkljaja. Mandatarji so dali županu in mestnemu svetu razrešnico, kritične pripombe so izrekli edinole zaradi slabega zaključka občinskega kopališča, ki je kljub temu, da je bilo dano v najem, povzročilo še večji deficit kot predlanskim. Letošnjo najemninsko pogodbo je občinski svet zato spremenil: Polovico obratnih stroškov bo nosil najemnik, ki lani menda ni pravilno ravnal s kemičnimi sredstvi za vodo. Lanski pliберški sejem tudi ni prinesel toliko denarja, kot so si ga pričakovali.

Sprejetje novih uredb v zadevi oskrbe občanov z vodo je bilo zgolj formalnega značaja. Strugo Bistrice bo treba regulirati, verjetno

ne samo na območju Konovec, marveč tudi v spodnjem delu proti Dravi. Občinski svet je sklenil, da se naj izdela osnutek projekta.

Zadovoljiv zaključek je našla zadeva okoli protokola februarke občinske seje. Tisti zapisnik namreč ni podal objektivnega poročila o diskusijskem prispevku Jožeta Partla (EL) v zvezi s proračunom. V zapisnik so tedaj kratkoma vzel izvleček iz komentarja v Kleine Zeitung. Proti temu je EL odločno protestirala in zahtevala popravek. Ta popravek, ki ga je spisal Jože Partl sam v slovenščini, je zdaj na zadnji seji župan dal prebrati od zapisničarice tako v slovenščini kot tudi v nemščini. Za nemški prevod je poskrbela občina sama. Popravek je bil končno soglasno odobren. Vsaj v tem primeru se je uveljavila tista dvojezičnost, za katero se dosledno zavzema Enotna lista.

Anton Krušic - 50 let

Minulo soboto je v Velinji vasi obhajal svoj 50. rojstni dan Anton Krušic, p. d. Rupej v Velinji vasi. Ob tej priložnosti so se zbrali sorodniki, znanci in sosede, da bi mu zaželeli vse najboljše za ta življenjski praznik. Antona Krušica ne poznamo samo kot zavednega, prijaznega in zanesljivega človeka, marveč tudi kot uglednega in na-

prednega kmetovalca, odločnega zastopnika interesov kmečkega stanu (kot bivši svetovalec kmetijske zbornice) in zelo aktivnega boritelja v boju za narodno enakopravnost in dosledno upoštevanje Slovencev na vseh področjih družbenega in političnega življenja. Kot kandidat na listi južno-koroških kmetov in Koroške enotne liste se vedno prizadeva za samostojnost koroških Slovencev, kot edino možno alternativo k zadržanjem političnih strank v Avstriji. Kot podpredsednik bilčovske Posojilnice pa si je mogel ustvariti lik bistroumnega zadružnika — gospodarstvenika z vedno tehtno besedo.

Ob tem jubileju, na vrhu bogatega, uspešnega in vztrajnega dela, se Toniju prav na tem mestu pristrčno zahvaljujemo za vse to, kar je delal in ustvarjal povsod tam, kjer je uspešno nastopal v prid koroškim Slovincem. Iskreno mu želimo, da bi dosegel v naslednjih življenjskih desetletjih še večje uspehe pri delu doma in v javnosti, ter doživel še mnogo srečnih in veselih let ob požrtvovalni ženi Naniji ter otrocih. Naj ob tej priložnosti izrekamo pristrčno zahvalo za dobrohotnost, vljudnost in prijaznost Rupijeve družine, ki jo spoštujejo in znajo ceniti domačini prav tako, kot vsakdo, ki mu je bila Rupijeva hiša pomoč in prijatelj. Uredništvo NT se pridružuje številnim čestitkam.

GALERIJA HILDEBRAND:

Od 26. 4. do 12. 5. razstava „slik k Alfredu Kolleritschu“ ki jih je pripravil Hartmut Urban (Forum Stadtpark, Graz)

ZVEZA SLOVENSKE MLADINE Obvestilo za IZLET MED SLOVENCE V ITALIJI

30. aprila in 1. maja

Odhod avtobusa: iz Pliberka ob 6.30 izpred Posojilnice iz Šmihela ob 6.45 izpred Posojilnice iz Globasnice ob 7. uri pri gostilni Juena v Čepičah iz Dobrle vasi ob 7.15 izpred Posojilnice iz Škocijana ob 7.30 izpred občinskega urada iz Celovca se odpeljemo ob 8. uri izpred železniške postaje. Ker se bomo peljali po avtocesti, prosimo Rožane, da se zberejo v Celovcu.

Ljubljane“ je tradicionalna prireditel, na kateri smo koroški Slovenci že večkrat sodelovali.

Prijave pošljite do 11. maja 1978 na telefonsko številko 042 22 - 85 2 35 (Zveza slovenske mladine) in 042 22 - 85 2 35 (Zveza koroških partizanov) ali pa pismeno na eno izmed zgoraj navedenih organizacij, Gasometergasse 10.

Slovensko kulturno društvo v Globasnici

6. KULTURNI FESTIVAL

ob 75-letnici ustanovitve slovenskega kulturnega društva v Globasnici od 30. aprila do 7. maja 1978

nedelja, 30. 4.	ob 20.00	VOLKODLAKI drama v treh dejanjih gostuje SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni
torok, 2. 5.	ob 20.00	KONCERT Narodno zabavnega ansambla „JOŽETA KRŽETA“ IZ MARIBORA
četrtek, 4. 5.	ob 20.00	KONCERT nastopa moški zbor „SLAVA KLAVORA“ IZ MARIBORA
petek, 5. 5.	ob 20.00	SE ŠE SPLAČA GOVORITI SLOVENSKO predava dr. Erik PRUNČ
sobota, 6. 5.	ob 14.30	Mladinska spevoigr „PLESOČI OSLIČEK“ nastopa „Oder mladje“ Koroške dijaške zveze iz Celovca
nedelja, 7. 5.	ob 14.30	SLAVNOSTNA AKADEMIJA

vse prireditve so pri ŠOŠTARJU V GLOBASNICI

OB OBISKU JUGOSLOVANSKE VLADNE DELEGACIJE V AVSTRIJI

Člen 7 še ni izpolnjen

Te dni se je mudila v Avstriji pod vodstvom generalpolkovnika Boška Šiljegoviča uradna jugoslovanska delegacija, ki je pregledala na Gradiščanskem, Štajerskem in Koroškem grobove partizanov, padlih v boju proti nacizmu. Ob zaključku obiska je bil pri Antoniču na Reki poseben sprejem, katerega so se udeležili med drugim tudi koroški deželni glavar, zastopniki jugoslovanskega generalnega konzulata v Celovcu, predstavniki obeh osrednjih organizacij in vsi trije slovenski občinski odborniki v Šentjakobu, Tonči Gabriel, Flori Košat in Miha Antonič.

Generalpolkovnik Boško Šiljegović je navezal na člen 19 Državne pogodbe, kjer je govora o skrbi za grobove in spomenike zaveznških vojakov. Zahvalil se je vsem, ki skrbijo za te grobove, ter poudaril interes SFR Jugoslavije, da se vsa odprta vprašanja, zlasti člen 7 rešijo v smislu enakopravnosti in sodelovanja. Navezal je tudi na so-

botno dunajsko prireditel v spomin Selskim žrtvam, ki se jim je poklonil sam državni predsednik Kirchschräger z izjavo, da so padli za svobodo neodvisne Avstrije.

Deželni glavar Wagner je v svojem odgovoru poudaril predvsem gospodarsko sodelovanje (npr. karavanški predor), priznal pa je tudi, da člen 7 še ni v celoti izpolnjen.

Zveza slovenske mladine, Slovenska športna zveza, Zveza koroških partizanov, Slovensko planinsko društvo vabijo 13. maja 1978 na pohod

„PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE“

Odpeljali se bomo z avtobusom 13. maja zgodaj zjutraj (točen čas odhoda bomo sporočili v naslednji številki) iz Celovca izpred sedeža ZSO na Koroškem, Gasometergasse 10. Vožnja je brezplačna. Pohod „Po poteh partizanske

PRIREDITVE

DRAMA: „VOLKODLAKI“

Prireditelj: SPD „Zarja“ v Železni Kapli

Kraj: Farna dvorana v Železni Kapli Čas: nedelja, 30. aprila 1978, ob 11.30

Gostuje: Igralska skupina SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni

SPD BISERNICA KLUB PREŽIHOV VORANC

prirejata 28. aprila 1978 ob 19.30 v Klubu Prežihovega Voranca (Benediktinerplatz 5/I)

diskusijski večer s so-avtorjem knjige „Österreich und seine Slowenen“ (Haas/Stuhlpfarrer)

Dr. KARL STUHLPFARRER bo uvodoma predstavil imenovano knjigo.

VESELA MLADINSKA IGRA: „PLESOČI OSLIČEK“

Prireditelj: Farna mladina v Pliberku

Kraj: Farna dvorana v Pliberku Čas: petek, 28. aprila 1978, ob 14.30

Prireditelj: Farna mladina v Vogrčah Kraj: Farna dvorana v Vogrčah Čas: petek, 28. aprila 1978, ob 16.30

Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah Kraj: Farna dvorana v Selah Čas: sobota, 29. aprila 1978, ob 13. uri

Prireditelj: SPD „Bilka“ v Bilčovsu Kraj: Pri Miklavžu v Bilčovsu Čas: nedelja, 30. aprila 1978, ob 14.30

Na vseh omenjenih krajih gostuje ODER MLADJE Koroške dijaške zveze iz Celovca.

DOM V TINJAH

Romarsko potovanje v MARIBOR (Slomškov grob) in na PTUJSKO GORO

v soboto, 6. maja 1978, za župnije Št. Ilj, Bilčovs, Kotmara vas in Žihpolje

Cena: šil. 170.—

Prijave sprejemajo zgornji župni uradi do 30. aprila

Dom v Tinjah bo doposlal vsem prijavljencem pravočasno vse potrebne informacije.

ROMANJE ZA UDELEŽENCE IZ PODJUNE V NOVO ŠTIFTO NA DOLENJSKEM IN NA RAKOVNIK PRI LJUBLJANI

v soboto, 3. junija 1978

Vozi: avtopodjetje SIENČNIK

Cena: šil. 150.—

Prijave sprejema 9121 Dom v Tinjah, tel.: 042 39 - 642, do 20. maja Število je omejeno!

ROMANJE V MARIA LORETTO (največja Marijina božja pot v Italiji) — v SAN GIOVANNI (kjer je živel in deloval pater Pij), na MONTE CASINO (benediktinski samostan, ki ga je ustanovil sv. Benedikt) — RIM — ORVIETTO — PADOVO od ponedeljka, 5. junija, do ponedeljka, 12. junija 1978

Cena: šil. 2270.—

Vozi: avtopodjetje SIENČNIK Prijave sprejema Dom v Tinjah do 23. maja

Prijavljenci dobijo točnejši razpis Duhovni vodja: g. Anton Cvetk

V soboto, 17. junija

ROMANJE NA SV. VIŠARJE

za župnije Suha, Žvabek, Pliberk, Kazaze

V soboto, 24. junija

ROMANJE NA SV. VIŠARJE

za župnije Šmihel, Globasnica, Št. Lipš in Dobrla vas

Vigredni koncert v Pliberku lepo uspel

V soboto, 22. aprila, je priredil mešani pevski zbor „Podjuna — Pliberk“ v dvorani Schwarzl v Pliberku svoj že tradicionalni vigredni koncert.

Med častnimi gosti je mogel pozdraviti predsednik zbora, ravnatelj Herman Germ, tudi vicekonzul Milana Miškova, podpredsednika SPZ Tomija Ogrisa, višjega vladnega svetnika dr. Apovnika, dir. Valentina Vautija kot kulturnega referenta pliberške občine, več občinskih odbornikov, ek. svetnika Mirka Kumra, zborovodje Hanzija Kežarja, Foltija Hartmana in prof. Kovačiča ter pesnika Milko Hartmanovo. Dvorana je bila do zadnjega kotička zasedena.

Sporod je bil zelo pester in posrečen. Kot prvi je nastopil domači pevski zbor „Podjuna — Pliberk“, ki ga vodi Oto Wutte. Že po izbiri pesmi lahko ugotovimo, da si zbor prizadeva, da goji čim bolj skrbno petje. Poleg zahtevnejših narodnih pesmi je zapel tudi črnsko „Swing low, sweet chariot“ v priredbi Sa-

ma Vremšaka ter „Tri belokrajnske“ M. Tomca. Še posebno je vžgala „V Pliberci, v jormaci“, katera drugo kitico je zložil v domačem narečju predsednik pevskega društva. Marjan Krajnc pa je s solom v „Pesmi od rojstva“ F. L. Lesičjaka izkazal svoj pevski talent.

Kot naslednji so zaplesali „Šušarsko“ najmlajši plesalci domače folklorne skupine. Nato pa je bil na vrsti ansambel „Drava“ iz Borovelj, ki ga vodi Roman Verdel. S poskočnimi vižami in napevi se je vpela z nežnimi, mehki glasovi rožanska skupina v lepih narodnih nošah v

srca poslušalcev in gledalcev.

Potem je pokazal moški zbor graških študentov pod vodstvom Aleša Schusterja enkrat več svojo prešerno pevsko zmogljivost. Blagodoneči bas zborovodje je prišel v pesmi „Od kneza Marka“ (M. Tomc) posebno do veljave. „Ribčana“ pa je prepričljivo podal J. Srien. Z nagajivo „Vipavsko“ (Zorzut — Simoniti) so zaključili študentje pod bučnim ploskanjem svoj program.

Kot zadnji so prišli na oder mladi plesalci in plesalke folklorne skupine „SPD Edinost“ v Pliberku,

ki jo vodi učiteljica Hilda Opetnik. Ob spremljavi harmonike, ki jo je spretno igral Mirko Udir, so živahno zaplesali in zapeli dva ljudska plesa.

Z živahnim zanimanjem so sledili navzoči tudi šaljivi povezavi, ki jo je prevzel Fridl Mak. Besedilo je sestavil po duhovitih pregovorih in rekih Herman Germ.

Ob koncu lahko ugotovimo, da je bil pliberški vigredni koncert pod geslom „Kdor poje rad, ostane mlad“ res zabaven večer, za obiskovalce poln osvežilnega razvedrila.

KDZ: stiki s krožkom OZN

Vigredi 1977 je obiskala gimnazija ter OZN-krožek iz Postojne dvojezično Koroško, Slovensko gimnazijo in klub KDZ. V klubu so se zastopniki OZN-krožka in KDZ zmedli, da jim bo KDZ vrnil obisk. Do tega je, na prejšnjo iniciativo Ade Slatinek (OZN) in Janka Ferk (KDZ), prišlo v soboto, 9. aprila, in nedeljo, 10. aprila 1978.

V soboto zvečer je dopotovalo 50 gimnazijcev in obenem članov KDZ v Postojno, kjer so se srečali na postojnski gimnaziji. Postojnčani so koroške Slovence zelo priščno sprejeli, zato se je hitro razvil prijateljski pogovor med stariimi znanci. Glavna tema je — seveda — bilo vprašanje koroških Slovencev.

Nato se je ob 19. uri začel „oficialni“ program. Postojnska gimnazija je imela na programu kulturne točke in referate ravnatelja prof. F. Zupana, ki vodi OZN-krožek in zastopnika dijakov. Od strani koroških Slovencev pa so govorili ravnatelj prof. dr. Reginald Vospernik za gimnazijo, Filip Warasch in Marica Wernig ter Jurij Perč za KDZ.

Sledil je večer z razgovori in zabavo.

Naslednji dan so si člani OZN in KDZ skupno ogledali Postojnsko jamo, Predjamski grad in Škocijansko jamo. Zvečer, ob slovesu, so zapeli slovenske narodne pesmi in

Devet milijonov . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

nica tovarne položi karte na mizo. Pa tudi teh devet milijonov bi bilo le kapljica na vroči kamen: kajti doslej je bilo neoporečno s strani lastnice, da producira tovarna celuloze v Rebrci mesečni deficit v višini 3 milijonov šilingov. Razen tega pa ti milijoni zdaleč ne bi bili dovolj za potrebne investicije.

Deželni glavar Leopold Wagner, ki je, kot smo zadnjič poročali, izjavil, da je govorjenje o gospodarski zaostalosti južne Koroške „travmatičen kompleks“, tudi ni voljan vzeti na znanje Kreiskyjevo obljubo, da bo komisija socialnega ministrstva proučila južnokoroški položaj. Glede gospodarskih kadrov, ki bi — primerno izšolani — pomagali spremeniti južno Koroško v področje z bolj kvalificiranimi delojemalci in s tem tudi dvignili nivo plač na tem področju, se je tudi primerno izrazil.

Dejal je, da ne vidi potrebe po dodatni slovenski trgovski akademiji, ker je že dovolj kadrov. — Slovenci naj bi očitno ostali poceni delovna sila — brez možnosti, da bi dohiti razvoj.

ZOB

(Nadaljevanje s 6. strani)

ŽENA: Ti imaš vedno kak izgovor. Zakaj torej vse prerekanje? Ti se sploh ne brigaš za to, kar jaz rečem. Zato te boli zob. Če bi storil to, kar jaz rečem, in šel vsakih šest mesecev k zobozdravniku, kot se spodobi za civiliziranega človeka, potem te zdaj ne bi bolel zob.

MOŽ (pogoltno tablete): Moja draga, nehaj bevskati, saj vendar vidiš v kakšnem stanju sem . . .

ŽENA: Kaj sem te jaz spravila v to stanje? Zakaj ne, ti si res zmožen, da to trdiš! Ali ni samo tvoja lastna nemarnost za to kriva, kaj?

MOŽ: Čuješ, če pri priči ne nehaš, skočim iz kože! To ti rečem zadnjikrat!

ŽENA: A tako, zadnjikrat? Ti torej sploh nočeš več z menoj govoriti? No, se bom pač morala s tem sprijazniti. Samo h komu boš potem pritekel, če te bo kaj bolelo? V sili le pridemo vedno k lastni ženi, če smo pa dobre volje, potem se pa raje spogledujemo z gospodično Ančico. K njej ne gremo s tako zatečenim licem, o ne!

MOŽ: (vzame mrzel obkladek, šal, nož za odpiranje pisem, termofo, cigarete, tablete in zobotrebce in gre v temno noč).

ŽENA: Šel je. Samo zato da bi me jezil. To ti je mož . . .

ŠE „MIKLOVA ZALA“

Vtisi enega premnogih gledalcev v Škocijanu

Za tistega, ki je doživljal vse različne uprizoritve „Miklove Zale“ po vojski — mislim le na Špicarjevo, ne Žiškovo dramatizacijo — od uprizoritve na prostem v Svatnah preko one na župnijskem dvorišču na prostem in one v mestnem gledališču v Celovcu in slednjič one v farni dvorani do sedanje, je zanimiv razvoj, kolikor sploh je, naše najbolj priljubljene ljudske igre.

Uprizoritev v Svatnah je imela in ima še vedno svojo dokumentarnost in privlačnost, toda ljudje so tožili, da so premalo slišali in videli in se je igra zavlekla pozno v noč. Na župnijskem dvorišču je prostor omejen in zelo akustičen, toda utrja zopet dolgost igre. Z neskrbno no igro smo šli v Mestno gledališče — bil je to začetek prireditve KKZ 8. decembra tam — kjer so seveda razni gledališki pripomočki še povečali uspeh in je avtor, ki je bil navzoč, izjavil, da je bila zanj to najlepša uprizoritev, kar jih je videl. Čutil pa je že on sam, da dolžina zavira igro in ko sem prevzel režijo v Šentjakobu, me je pooblastil, da skrajšam igro. Tega si sploh nisem upal, prvič ker nisem noben dramatik in drugič, ker sem spoznal, kako Šentjakobčani visijo na vsaki besedi in prizoru, saj znajo besedilo skoro na pamet. Zato se tudi režijsko ni dalo dosti spremeniti. Igra je tekla po narejenem kolovozu in že skoro uzakonjeni

kot omenja F. K. v članku, se mi ne zdi napačno. Kot ljudje ohranjajo nekatere verske in narodne navede, podobno smatrajo Miklovo Zalo kot tradicijo, ima nek mit. Igra jih povezuje s predniki, ki so igrali in — upamo — z bodočimi rodovi. Nikakor pa si ne moremo predstavljati igre brez rožanskega dialektu, v tem je posebnost in moč igre.

cijanu. Posebej je treba nekatere igralce opozoriti na glasno izgovarjavo; prvo je to, da vsi slišijo, potem je šele način igranja.

Nisem pa jaz merilo uspeha, ampak vse občinstvo. Kdor je doživel v Škocijanu (in gotovo tudi v Šentjakobu), kako od daleč so prihajali ljudje, pa so morali nekateri zaradi prenapolnjene dvorane domov, kako so gledalci doživljali igro, ka-

V ocenjevanje igralcev se ne spuščam, ker je to že opravil kritik takoj po uprizoritvi v NT. Bil sem zadovoljen z igro in igranjem, zlasti ker poznam razmere in težave amaterskih odrov in še posebej masovne igre. Tudi jaz bi želel nekaterih popravkov, toda želje in uresničitev je dvoje in kje je sploh popolnost. Nekateri igralci so bili sploh odlični. Motila me je najbolj le bela luč, ki je spremenila sicer dobro našminkane obraze v mrtvaške. To je bilo najbrže le v Ško-

ko so se menjavale smeh in solzne oči, kako so odhajali zadovoljni od igre, ta je ugotovil: igra je dobra, je uspela!

Današnji čas televizije in drugih obveščevalnih sredstev in premnogih gostovanj in zadreg s časom je za amaterske odre neugoden. Zato smo hvaležni režiserju in igralcem za njihovo požrtvovalno kulturno delo. Le pogumno naprej, da bo še dolgo ostala „Miklova Zala — simbol za koroške Slovence“!

V. Z.

tradiciji. Za prejšnjo uprizoritev je že Lovro Kaselj malo skrajšal igro, toda svet se vrti hitro in mi z njim, nujno potrebno skrajšanje se je sedaj vendarle izvršilo in pozna se mojstrska roka. Igra ni tako utrjujejoča in pozornost je večja.

Kar sem hotel povedati, mi je iz srca in papirja vzel članek v zadnji števi. NT.: „Miklova Zala — simbol za koroške Slovence“. Popolnoma soglašam in sem hvaležen za članek! Ako ne gledamo v Miklovi Zali simbola, potem res lahko vsak kritik raztrga igro in igranje. V tem se mi zdi ne toliko literarni pomen, ampak narodno zgodovinski pomen igre. In kar ne morem razumeti, da kdo hoče ta simbol ponižati, spreveči in uničiti. Da pa simbol bolj zažari, ga je treba pokazati v čim lepši obliki, to pa je zadeva režije in igranja. V tem se Miklova Zala loči od drugih iger.

Tudi nekako „podedovanje“ vlog,

Marjan Jakopič umrl

Iz ZDA je dospela boleča vest, da je v četrtek, 20. aprila, v bolnišnici v Clevelandu umrl pesnik Marjan Jakopič.

Tako je dobro leto za pisateljem in pesnikom Karlom Mauserjem, ki je umrl po operaciji srca, umrl sedaj pesnik in zaslužni kulturni in narodni delavec Marjan Jakopič drugi dan po operaciji želodca. Bil je mlajši kot Mauser.

Jakopič je bil mehka lirična duša, ki je zlival svoja narodna in verska čustva v pesmih, ki jih je priobčeval v raznih slovenskih revijah. Pri nas smo brali njegove pesmi v mesečniku „Družina in dom“ in v Mohorjevem koledarju. Vsak pomemben dogodek je našel odmev v pesmi. Kot Mauser je tudi Jakopič ljubil Koroško in ji po svoji moči pomagal. V „Ameriški domovini“ je objavljajal novice „Iz življenja Koroške“. Za Gallusovo gostovanje po Ameriki je bil gonilna sila in ima največ zaslug za tako uspešno pot. Ob prof. Janezu

Severju je bil poverjenik in propagator Mohorjeve družbe in je zbiral denar za podporo slovenskim dijakom na Koroškem.

Za naše študente je nabral v šolskem letu 1976/77 5044.— dolarjev in v šolskem letu 1977/78 5802.— dolarjev. To je veliko denarja. Sam je bil preprost človek, ki je hodil vsak dan na delo in skrbel za svojo družino. Zbral je okrog sebe mnogo večjih in manjših dobrotnikov. Letošnji Mohorjev koledar je prinesel seznam teh dobrotnikov. Mohorjeva je razdelila v šolskem letu 1967/77 150.827 šilingov podpore ameriških dobrotnikov študentom Slovenske gimnazije in v šolskem letu 1977/78 pa do 1. aprila tudi že 115.000 šilingov. Marsikateri študent bi ne bil na gimnaziji, če bi ne bilo teh podpor. Vzdrževalnine v domovih bi starši ne mogli plačati, voziti bi se pa ne bil mogel zaradi preslabih prometnih zvez. Vse študente in starše, ki so bili deležni podpor,

Berite in širite „nt“!

marsikaka solza je stekla, ko so Slovenci zapustili Postojno, kjer so se prijateljski stiki še bolj razvili.

Koroški Slovenci so deležni postojnske moralne podpore in solidarnosti v boju za člen 7 in obstanek slovenskega življa na Koroškem sploh. Prof. F. Zupan je v imenu članov OZN zastopnikom KDZ zagotovil še v naprej podporo in solidarnost v boju za narod.

KDZ ve za važnost takšnih stikov. V naslednjem času bo skupaj z OZN potovala v Italijo k beneškim Slovincem in na Stol.

Na takšnih srečanjih pride do izraza, da se za naš problem zani-ma širša javnost, ki ne bo več trpela napade Heimatdiensta in krajšanje pravic Slovencev preko vlade.

S pomočjo demokratov bomo preživeli vsi, ki hrepene dočakat „Prešernov dan svobode“.

fe

prosimo, da pomolijo za rajnega dobrotnika. Kdo bo sedaj prevzel njegovo skrb?

Dobival in prebiral je vse naše liste. V Ameriški domovini je skoraj vsak teden pisal članke o Koroški, ki jih je večinoma povzel iz Nedelje in Našega tednika. Bodočnost koroških Slovencev ga je zelo skrbela. Po njem je bila ameriška javnost dobro informirana o Koroški. Kdo bo sedaj nadaljeval to delo?

Zapušča ženo in dva nepreskrbljena otroka. Predvsem pa zapušča veliko vrzel kot neumoren in požrtvovalen delavec za ohranitev slovenskega življenja v Ameriki in na Koroškem. Dr. H., V. Z.

nt
naš tednik

zanesljiva
informacija
iz prve
roke

STEFANIJA GRODZIENSKA

Z O B

Sodelujejo: žena, mož, zob.

Mož: (hodi po sobi sem ter tja in se drži za lice, sede in ziblje glavo, vstane in spet teka naokrog, leže, vstane in gre po sobi, stoka od časa do časa, hrope, zavija...)

ŽENA: (vstopi) Dober večer, dragec! (Ga poljubi na zob).

MOŽ: Au!

ŽENA: Kaj pa ti je?

MOŽ: Poljubila si me na zob!

ŽENA: Kam?

MOŽ: Tja, kjer me zob boli! Tega ne vzdržim več!

ŽENA: Moj ubožček! Na kateri strani? (Mu prisrčno potrka na lice).

MOŽ: Tam, kjer potrkavaš. Ne, tega res ne vzdržim več. Čakaj, mogoče pa to pomaga... (Vzame vodo v usta.)

ŽENA: Si vzel kakšno tableto?

MOŽ (z vodo v ustih): Mmmmm.

ŽENA: Res sramota, kako zanamraš svoje zobe! Civiliziran človek, moj dragi, gre redno k zobozdravniku in ne čaka toliko časa, da ga začnejo boleti. Res se ti čudim.

MOŽ: Ježeš, jaz tega ne zdržim več! (Izpljune vodo.) Zavezal si bom šal okoli glave.

ŽENA: Če bi bil svoj čas šel k zobozdravniku... ampak saj si nikdar ne pustiš ničesar dopovedati. Ravno tako kot s podnajemnikom. Jaz sem ti kaj rekla, vzemiva stotnika. Nisi hotel! Samo da je tvoja teta lahko ostala. Zdaj imaš svojo teto. Stanuje tukaj, plača nič, vtakne pa v vsako reč svoj nos. Če bi mene poslušal...

MOŽ (sname šal, si napravi mrzel obkladek): Lepo te prosim, samo danes me pusti s teto v miru, samo danes! Izjemoma!

ŽENA: Seveda, najbolje je, da o tem ne govorim. Če se o čem ne govori, je pač opravljeno. Ampak kaj tebi to mar? Tebe ves dan ni doma. Ti ne stojiš v kuhinji, tebi teta ne gleda v lonce, tvojega klobuka teta ne kritizira. Če bi vzeli tistega čednega stotnika, bi imeli svoj mir v hiši. Ta bi plačal. Bil je videti zelo kultiviran. Prepričana sem, da svojih zob ne zanemarja kot ti. Ampak saj ti je vseeno, kaj govorim. Za moje nasvete se tako nikdar ne brigaš.

MOŽ (sname obkladek in se zopet obveže s šalom): Potem mi svetuj, prosim, kaj naj storim, da me zob ne bo več bolel!

ŽENA (začudena): Zdaj naj ti svetujem? Zdaj, ko so tvoji zobje zelo zanemarjeni, naj ti kaj svetujem?

MOŽ: Pa ne. Tega ne zdržim več, ne zdržim več...

ŽENA: Pa ne? Kako si aroganten! Prav zanimalo bi me, če bi si upal v tem tonu z menoj govoriti, če bi stotnik tu stanoval. Jaz sem seveda samo tvoja žena in ne tvoja tajnica. Jaz nimam nobene priložnosti svojemu šefu stalno svoja kolončka kazati. Ampak gospodična Ančica to dela, če ima priložnost ali ne. Nekaj ti bom povedala, prava drznost je, v tako kratki obleki priti v službo in še posebno, če ima človek krive noge!

MOŽ: (odloži topli šal in si drži

nož za odpiranje pisem na lice): Moja draga, vsaj danes me pusti z gospodično Ančico pri miru, vsaj danes!

ŽENA: Mar te je tudi gospodična Ančica danes izjemoma pustila pri miru? Mar je tvojemu zobu na čast oblekla daljše krilo? Ampak jaz te že pustim pri miru, čeprav sem samo tvoja žena, s katero smeš tako govoriti. Gospodična Ančica ti ne bo svetovala. Jaz bi ti že svetovala, ampak saj tebi sploh ni mar, kaj jaz rečem.

MOŽ: Seveda mi je mar, saj te hočem poslušati, samo reci hitro, kaj naj naredim! O moj Bog, tega ne zdržim več...

ŽENA: Pojdi k zobozdravniku.

MOŽ: Zdaj? Sredi noči? Noben zobozdravnik mi ne bo odprl.

ŽENA: Ne zdaj, jutri.

MOŽ: Ampak zdaj! Zdaj! Zdaj!

ŽENA: Napravi si mrzel obkladek.

MOŽ: Od mraza je še huje.

ŽENA: Potem si napravi toplega.

Postojna: praznik občine

23. APRIL 1944: VELIKA PARTIZANSKA AKCIJA V POSTOJNSKI JAMI

April 1944. Nemcem je tiste čase že marsikje v Evropi trda predla. Vse jim je šlo nekako po zlu. A v Postojni so se vse dotlej počutili kar varne. Vse do tistega aprila 1944 so se počutili kot turisti. Postojno so zasedli takoj po zlomu Italije, tj. dobrega pol leta prej, saj so se natančno zavedali, da pelje skoznjo prastara in zanje prav življenjsko pomembna pot, cesta, železnica, ki je nikakor niso smeli spustiti iz rok, niti za trenutek. Tisti april pa je postal bolj in bolj razgiban. Med 19. in 20. aprilom je SNOUB F. Prešerna kar na 96 mestih porušila progo pri Košani. Še bližje je operirala Vojkova brigada, ki je več dni uspešno nadzorovala cesto pri Razdrtem. Nemci so se 22. aprila spravili nanjo, a vojkovci so jih odbili, ob pomoči Prešernove brigade pa so jih celo nagnali v mrzle valove narasle Nanošce. Nemci so potem požigali pri Fari. V ulici Ghega v Trstu pa so obesili tudi celo vrsto Pivčanov... A ljudski odpor se je razplamteval, tudi ljudska oblast je rasla, se krepila.

Nemcev je bilo tedaj v Postojni kakih 400, okrog 200 Mongolcev in približno 250 belogardistov. V Postojnski jami pa so si uredili „nedopovedljivo varno“ skladišče letalskega bencina, ki jim je bil tedaj, leta 1944, potreben kot kri... In aktivisti so ga zavohali. Hitro so se odločili. Bencin mora zgoreti. Akcija mora uspeti. Zato jo je treba pripraviti natančno, preudarno.

Tistih dni se spominja Viktor Hajna, tedanji sekretar pivškega okrožja:

„Akcijo so na terenu pripravili aktivisti pivškega okrožja, ki so jo nameravali tudi sami izvesti. Čisto slučajno pa je za ta načrt izvedel Ivan Turšič-Iztok, načelnik štaba XXXI. divizije. Predlagal je, naj bi akcijo izvedli izbrani borci te divizije, aktivisti pa naj bi zbrali vse potrebne informacije, podatke o jami, o moči in načinu zavarovanja bencina, o možnih in najbolj varnih dostopih do podzemskega skladišča... Soglasje je bilo hitro doseženo.

Maks Milavec je prvi predlagal pot skozi Črno jamo, kajti napad na skladišče skozi glavni vhod bi bil malone samomorilsko dejanje.

Diverzantsko skupino naj bi sestavljali: Tadeusz Sadowsky-Tomo, Poljak po rodu in preizkušen diverzant, Srečko Tušar, Nande Marolt, Ivo Panič, Rudi Bašelj, Jože Durčič, Milan Lipičar; vodič jim je bil preizkušeni jamski vodnik domačin Franc Sajevec.

Milan Lipičar: „Odpravili smo se na pot. V mraku smo prispeli do Pivke jame. Iz temine se je pojavil človek, očitno je bilo, da se z našim vodnikom poznata, in poročal, da v okolici ni čutiti nič nevarnega. Pred Črno jamo je Tušar z borci zaščitnega voda postavil zasedo, mi pa smo se spustili v brežno, prišli do vrat, ki smo jih z železnim drogom najprej zvili, nato pa sneli.“

MOŽ: Od vročine postane tudi huje.

ŽENA: Veš kaj, potem je najbolje, da nič ne storiš.

MOŽ (rjove): To je tvoj dober nasvet! To je vse, kar veš!

ŽENA: Le kar tuli. V sosednji sobi je samo teta in ta tako vedno drži s teboj! Če bi tam stanoval kak tujec, na primer stotnik, potem bi se moral malo bolj obvladati, potem si ne bi dovolil... No ja, saj jaz v tej hiši tako nimam besede.

MOŽ: (sede na mizo in ziblje z glavo): Aua, ne zdržim več, ne zdržim več...

ŽENA: Ne vpij. Vpitje te samo še bolj razburi. To ti gotovo ne bo pomagalo.

MOŽ (sede na stol in ziblje glavo): Ampak kaj bi mi pomagalo? Kaj bi pomagalo?

ŽENA: Misli na nekaj drugega.

MOŽ: Kaj?

ŽENA: Ne misli več na to, kako te zob boli. Skušaj pozabiti. Misli

na proces v Nürnbergu ali množična štečila.

MOŽ: (sede na divan in ziblje glavo).

ŽENA: Lezi.

MOŽ: Potem je še huje.

ŽENA: Potem pojdi malo naokoli.

MOŽ: To nič ne pomaga.

ŽENA: Potem stoj.

MOŽ: Potem je še huje.

ŽENA: Pa sedi.

MOŽ: Saj sedim.

ŽENA: No ja, ti si pač vedno pametnejši. Kako naj ti svetujem, če sam vedno vse najbolje veš? Po leg tega me že iz principa ne poslušaj. Svoj čas sem ti rekla: „Peljimo se nekam, vsi ljudje se peljejo nekam.“ Ti pa si imel vedno svoje izgovore, delo, to in ono, in zdaj ko je prepozno, ima vsak svoje stanovanje v Krakowu ali v Wrocławu, samo mi ne.

MOŽ: Saj imamo vendar stanovanje, tu v Lodzu.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Nande Marolt je nadaljeval: „Spominjam se, da je zaradi zamudnega odpiranja vrat tovariš Tomo predlagal miniranje. Prepričali smo ga, da bi bilo to nevarno, ker bi nas eksplozije lahko izdale.

Skozi umetni rov med Črno in Postojnsko jamo je šlo hitro, a na koncu smo se spet znašli pred zidom.“

Naslednjo akcijo je opisal Jože Durčič: „Naleteli smo pravzaprav na grmado kamenja, ki smo ga morali, podajajoč si ga iz rok v roke, preložiti. Potem se je pokazal betonski zid, ki pa pod vrhom ni bil dobro zaključen. Tam smo se ga lotili s krampi in kmalu smo bili onstran — bili smo v Postojnski jami. Nekom težko nam je bilo, kot v grobnici. Pa smo si le pobilže ogledali nekaj kapniških tvorb, ki je s svojo karbidovko nanje opozarjal vodnik. Najprej smo morali odstraniti žične ovire, potem smo se lotili vrtnja in odpiranja sodov. V silni napetosti, od vhoda sem je bilo slišati korake nemške straže, se je zdelo, da gre to vse prepočasi. Panič je zgrabil kramp in usekal.

Potem se je vključil še Rudi Bašelj: „O višku akcije, zažigu, težko govorim. Napravil sem vložek in ga zažgal. Plamen je buhnil in objel tudi mene. Gorel sem. Izgubil sem zavest. Ko sem prišel k sebi, nisem vedel, kje sem, koliko časa sem tam, kam naj krenem. Šele pozneje, v Strmci, sem ugotovil da sem prebil v Jami dva dni in dve noči.

Kako so bili tistega 23. aprila leta 1944 šele presenečeni Nemci, ko je iz Jame zabobnelo in je skozi glavni vhod buhnil oblak smrdljivega črnega dima?! Okupatorju so se dobesedno zamajala tla pod nogami. Potem je gorelo sedem dni. Ves nemški bes ni nič pomagal. Podzemске eksplozije so široki okolici naznanjale, da je dobljena še ena velika bitka za svobodo.

Akcija je učinkovala izredno, mobilizacijsko. Dokazala je, da sovražnik resnično nikjer več ni varen, ne na zemlji ne pod njo, ne na kopnem in ne na morju in tudi pod svobodnim nebom ne.

Danes prihaja v Jamo na tisoče in tisoče tujcev, tudi Nemcev. Od dima potemneli vhodni del je nemo pričevanje o nekem majhnem narodu sredi Evrope, ki ni hotel umreti.

Občina Postojna meri 491,67 km² in meji na občine Sežana, Ajdovščina, Logatec, Cerknica in ilirska Bistrica. Obsega Pivško dolino in Košansko kotlino, obkrožajo pa jo vzpetine Nanos, Javorniki, Hrušica in Brkinsko gorovje. Po podatkih iz leta 1974 je štela 19.018 prebivalcev. Pomembnejši kraji v občini so Postojna, Pivka in Prestranek. Gospodarsko življenje poteka v štirih industrijskih (pomembne so zlasti Javor — lesna industrija Pivka, Oles — obdelava lesnih asortimentov Postojna, Liv — kovinsko podjetje Postojna, TMI — tovarna mesnih izdelkov) gospodarskih organizacijah, dveh kmetijskih, po eni s področja gozdarstva, gradbeništva, transporta, trgovine, gostinstva in turizma, stanovanjske dejavnosti ter komunale. Narodni dohodek na prebivalca je v letu 1973 znašal 25.831 dinarjev. Posebna turistična zanimivost je Postojnska jama.

DR. JAKOB SKET:

2

Miklova Zala

Župljani šentjakobske župnije so imeli ta dan važne pomenke med seboj. Takoj po glavnem opravilu in po pol-danski službi božji so šepetali starci nekaj skrivnostnega drug drugemu na uho. Nato so se začele zbirati posamezne gručice ljudi. Bili so le odlični možje iz bližnjih župnij in vasi, ki so se pogovarjali med seboj.

Mlajši možje, fantje in ženske so se bili že davno razšli na vse strani. Le posameznih moških gruč ni bilo skrb iti domov. Šele proti večeru so se jeli pomikati od cerkve, a ne proti domu, temveč napotili so se skupaj gori v hrib na Gradišče.

Pri cerkvi sv. Petra in sv. Jakoba se začenja nizko pogorje. To nas vodi do visokih Karavank, ki mejijo deželo koroško od krajnske. Preko teh gor so morali v starih časih, ko še ni bilo dobrih deželnih in državnih cest, niti železnice, hoditi koroški kmetje na Kranjsko.

Dobre četrte ure od podružnice sv. Petra in od cerkve sv. Jakoba se vzdiguje hribček, blizu 200 metrov visok. V onem starem času, ko se vrši naša povest, so bile na tem hribu velike razvaline. Močno zidovje je obdajalo ves grič. Sredi njega so stali visoki stolpi in se razprostirale dolge

dvorane. Pod njimi pa so bile globoke kleti. Široki hodniki so vodili iz stolpa v stolp in vezali dvorane z dvorano.

Vse je kazalo, da je bil to nekdanj velik in močan grad. In res, tu so gospodovali v 12. in 13. stoletju mogočni vitezi R a s i, po katerih je krasna Rožna dolina dobila svoje ime.

V začetku 14. stoletja je bila ta plemenita rodbina že izumrla. Grad je jel razpadati. Pred štirimi stoletji so ga bile še velike razvaline. Pozneje pa se je zidovje popolnoma razrušilo in kamenje razneslo na vse strani. Dandanes rasto na njegovem mestu — visoki bori in smreke. Sedaj ni o grajskem zidovju ne duha, ne sluha več. Le spomin na njegov obstanek še živi v slovenskem narodu; ljudstvo v Rožni dolini pravi temu hribu še dandanes „Gradišče“. In dva kmeta, ki bivata ob vznožju griča, spominjata še s svojim imenom na nekdanji grad; enega imenujejo Strelca, drugemu pa pravijo Knez.

Na lepi trati, pod visokimi stolpi na Gradišču, so se proti večeru zbrali naši kmetje. Bilo jih je blizu trideset, prav odličnih zastopnikov iz raznih vasi daleč na okrog po Rožni dolini.

Sonce je ravno jelo zlatiti sivo zidovje zastarelega gradu. Enkrat je še pozdravilo bele glave kmetskih očakov in potem zatonilo za gorami. Od cerkve sv. Jakoba je zazvonilo v tem trenutku „angelsko češčenje“. Ta glas pa je bil v tedanjih časih znamenje, da si naj vsi kristjani v goreči molitvi izprosijo od Boga pomoči in sreče proti brezvernemu Turku. Že sv. oče Kalikst III. so bili leta 1455. ukazali, da se naj po vseh cerkvah opoldne in zvečer zvoni k angelskemu češčenju; češ, tedaj naj prosijo kristjani za blagoslov in srečo proti sovražniku svete vere.

Tudi naši možje so popadali na kolena in jeli iskreno moliti, ko je zadonel mili glas zvonov. Prosili so, gledaje z rosnimi očmi proti nebu, naj jih Bog reši turške nadloge in sužnosti; naj jim odvrne kugo in lakoto; če jim je pa usojena nagla smrt, tedaj jim naj podeli večno življenje na onem svetu!

Tako so molili zbrani možje.

Po molitvi je nastala čarobna tihota. Zvonovi so utihnili. Mrak se je vlegel polagoma na utrujeno zemljo, in vsa priroda se je spravljala k mirnemu počitku. Tudi ptički v logu so bili že odpeli svojo večerno molitev in si poiskali nočno bivališče. Le ubogi človek še ni miroval...

Po kratkem molku so se jeli možje zopet pogovarjati med seboj. Prvi izmed njih je izpregovoril kmet Strelec.

„Glejte, sosedje!“ reče svojim tovarišem. „Kako krasen je razgled s tega hriba na vse strani! Po Rožni dolini se vije mogočna Drava, ki nam rodoviti žitna polja. Letos kaže vse, hvala Bogu, tako lepo in dobro! Ako ne pride uima, bomo imeli pozimi kaj prigrizniti.“

„Tudi pri nas v Svečah kaže letos na polju prav dobro,“ pritrjuje kmet Žalnik, iz Sveč doma.

In tako se oglašajo drug za drugim; vsi so bili z letino zadovoljni.

„Kaj nam bo le oče Serajnik povedal nocoj?“ povzame zopet Strelec po daljšem molku. „Pri cerkvi mi ni hotel drugega reči, kakor da naj pridem zvečer semkaj na Gradišče; in to naj naznamim tudi drugim zaupnim možem. Ko sem bil popoldne pri njem, mi je pravil z žalostnim glasom, da pridejo nad nas hudi časi. Boji se Turka, kakor mi vedno zatrjuje.“

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 30. aprila:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 1. maja:
07.05—07.35 Recital „Oton Župančič“ (Izvajajo dijaki Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu).

TOREK, 2. maja:
09.30—10.00 Land an der Drau — Dežela ob Dravi.

13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Sport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 3. maja:
13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Veseli val.

ČETRTEK (Vnebohod), 4. maja:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — „Tebe iščejo oči...“ (Izvajajo otroci Marijinega vrtca v St. Jakobu).

PETEK, 5. maja:
13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 6. maja:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA 1. SPORED

NEDELJA, 30. aprila: 15.55 Bikoborec — 17.00 Toby in Tobias — 17.30 Čebela Maja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Avstrija v sliki ob nedeljah — Tirol — 19.25 Kristjan v času 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Mati — 21.40 Šport — 21.50 Angélique in kralj — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 1. maja: 14.55 Geisha boy — 16.30 Nevarna tišina — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pomenek z živalmi — 18.45 Mnogoharmonija knjigovezca — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Cikel: ljudsko gledališče — 22.20 Šport — 22.30 Ponočno branje: Schubert — 23.05 Poročila.

TOREK, 2. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska televizija: optično steklo — 10.30 Bikoborec — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Raj živali — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Spomeniki — slikarstvo — 20.15 Kaj sem jaz — Robert Lembke — 21.05 Simpl — revija — 22.10 Dediščina kraljev — 23.10 Poročila in šport.

SREDA, 3. maja: 9.00 Tudi hec mora biti — 9.30 Organizacija v gospodarstvu in upravi — 10.00 Montafon —

10.30 Geisha boy — 17.00 Kobold — 17.25 Tudi hec mora biti — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Grozljive zgodbe — 18.30 Mi — 18.54 Potovanje tedna — 19.00 Avstrija v sliki — 19.10 Evroviziji iz Pariza: finale nogometnega evropskega pokala pokalskih prvakov — 21.05 Čas v sliki 1 s kulturo — 21.30 Amigos — 22.55 Poročila in šport.

ČETRTEK, 4. maja: 14.45 Moj meč za kralja — 16.15 Mizica pokrij se! — 16.50 Shok in Sher — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prostor za živali — 18.45 Ptičji človek — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Nikoli več Mary — 21.50 Popstar in njegov Jezus — Cliff Richard — 22.20 Poročila in šport.

PETEK, 5. maja: Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska televizija: Na poti k združenji Evropi — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Amigos — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Ljudje, trgi, muzikantje — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 Derrick — 21.20 Argumenti — 22.15 Taras Bulba — 0.15 Poročila.

SOBOTA, 6. maja: 15.30 Freddy, kitara in morje — 17.00 Gradbišče — 17.30 Heidi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirolsko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 20.15 Pozno, a kljub temu — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.10 Chicago — 23.45 Poročila.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 30. aprila: 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ö 9 — Štajerska — 18.00 Room for one more — 19.30 Munsterjevi — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Gala de la piste — cirkusni festival — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 1. maja: 18.00 Stanley and Livingstone — 19.40 Bog v Togu — 20.00 Galerija — 20.15 Neki mož hoče navzgor — 21.20 Proletenpassion — ansambel Schmetterlinge — 22.20 Obljubljena dežela.

TOREK, 2. maja: 17.30 Montafon — 18.00 Organizacija v gospodarstvu in upravi — 18.30 Problemi z gorovji — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Ljubzen brez upanja — 21.30 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.05 Club 2.

SREDA, 3. maja: 17.30 Šolska televizija: Na poti k združenji Evropi — 18.00 Francočina — 18.30 Ö 9 — Dunaj — 19.00 Mejniki svetovne zgodovine, nato koncert na orgle op. štev. 7 G. F. Händla — 20.00 Poletno ljubimkanje — 21.40 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.15 Werner Schnyder — Oprostite, prosim, motnjo! — 22.25 Čas v sliki 2 — posebno.

ČETRTEK, 4. maja: 17.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 19.30 TV-workshop — 20.00 Galerija — 20.15 Koncert — 21.20 Pariške zgodbe — 21.45 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu.

PETEK, 5. maja: 17.30 Šolska televizija: Kot pri Gertrud Fussenegger — 18.00 Orientacija — 18.30 Portret Fernando Botero; nato portret Dine Lart — 19.30 Enejada — 20.15 Znanje aktualno — 21.00 Nova — 21.20 Na virih Mafije — 22.10 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.45 Mednarodna šov ob petkih: All you need is love (2).

SOBOTA, 6. maja: 17.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 19.30 Pustolovščina divjačine — 20.00 Galerija — 20.15 Varuj čas — 21.05 Pariške zgodbe — 21.30 Jazz ob sobotah — faces in jazz III — 22.00 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu.

TV Ljubljana 1. SPORED

NEDELJA, 30. aprila: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro: Naša pesem 78 — 9.35 625 — 9.50 Ružičniki, nadaljevanje — 10.40 Zmaj — I. del mladinske predstve — 11.10 Čarobna žoga — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 14.50 Britanska enciklopedija — 15.25 TV žetnik — 16.00 Poročila — 16.05 Meja — 17.40 Športna poročila — 17.45 Košarkarski finale za jugoslovanski pokal — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Pozdrav prazniku — prenos koncerta — 20.45 Konec tedna, nadaljevanje — 21.40 Bar — 22.10 TV dnevnik — 22.25 Okrogli svet — 22.40 Športni pregled — 23.25 Poročila.

PONEDELJEK, 1. maja: 9.00 Budnica — 9.30 Vrtec na obisku: Po lovčevih stopinjah — II. del — 9.45 J. Švarc: Zmaj — II. del mladinske igre — 10.25 Folklorne skupine Srbije, Kosovo in Vojvodine — 10.55 Primer asfaltne baze — dokumentarna oddaja — 11.25 Poročila — 15.25 Čudoviti svet bratov Grimm — 17.30 Britanska enciklopedija — serija — 17.55 Mozaik — 18.00 Poročila — 18.05 Partizanska balada — barvna glasbena oddaja — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prvi trije — 20.05 T. Čufar: Polom, TV drama — 21.10 Kulturne diagonale — 21.50 TV dnevnik.

TOREK, 2. maja: 9.50 Poročila — 9.55 J. Švarc: Zmaj — III. del mladinske igre — 10.30 Glasbena oddaja — 11.00 Praznični koncert narodne glasbe — prenos iz Čačka — 15.05 Izpod Učkw gore — 16.10 Poročila — 16.15 Pred svetovnim prvenstvom v boks — 17.45 Mozaki — 17.50 „Bukvar Prvoborac“, dokumentarni film — 18.00 Pisani svet: Krila, barvna oddaja — 18.35 Jugoslovanska trimska televizija — 19.10 Barvna risanka — 19.25 Prvi trije — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Sreča na vrhovi — 21.35 Mojster plesa — II. del — 22.20 TV dnevnik.

SREDA, 3. aprila: 8.35 TV v šoli: Dnevnik 10, Naftne poti, Zahodna Makedonija, TV gledališče — 10.00 TV v

šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek — 17.15 Poročila — 17.20 Otroška oddaja — 17.35 Popotovanje v deželo lutk, serija — 17.55 Obzornik — 18.05 Reportaža — 18.35 Mozaik — 18.40 S. Mokranjac: „Rukoveti“ — 19.10 Barvna risanka — 19.25 Prvi trije — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: ujetnik druge Avenije — 21.50 TV dnevnik — 22.05 Nogometni finale za pokal pokalnih prvakov, posnetek iz Pariza — 23.30 Poročila.

ČETRTEK, 4. maja: 9.00 TV v šoli: Rimska kultura, Dolina Volge, Pravljica — 10.00 TV v šoli: Francoščina — 10.30 TV v šoli: Risanka, Fizika — 14.55 Dortmund: Rokomet Gummersbach : Železničar (Niš) — prenos do 16.15, v odmoru Rezerviran čas — 17.15 Poročila — 17.20 Lokostrelstvo — 18.15 Obzornik — 18.25 Mozaik — 18.30 Profesor Baltazar — risanka — 18.40 Tehtnica za natančno tehtanje — 19.10 Barvna risanka — 19.25 Prvi trije — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Ko se korenin zavemo — II. del dokumentar. oddaje — 20.50 Obleka, to sem jaz — 21.20 Na zvezi — 21.50 TV dnevnik.

PETEK, 5. maja: 9.00 TV v šoli: Ruščina, Od petka do petka, Živa bitja — 10.00 TV v šoli: Angleščina, Risanka, Zgodovina — 15.30 Svetovno hokejsko prvenstvo, posnetek srečanja ČSSR : Kanada — 17.10 Poročila — 17.15 Polieder H 3 — 17.30 Ostržek — 17.55 Obzornik — 18.05 Rock Koncert: James Gange, Pure Prairie League — 18.35 Mozaik — 18.40 Človekovo telo — izobraževalna serija — 19.10 Barvna risanka — 19.25 Prvi trije — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kar bo, pa bo — barvna oddaja — 21.05 Razgledi: Institut „Jožef Stefan“ — 21.40 TV dnevnik — 21.55 P. Graves: Jaz, Klavdij — nadaljevanje — 22.45 Poročila.

SOBOTA, 6. maja: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — risanka — 8.15 Otroška oddaja — 8.30 Vrtec na obisku — Po lovčevih stopinjah — II. del barvne odd. — 8.45 Tehtnica za natančno tehtanje — 9.15 Pisani svet: Krila — 9.50 Da bomo laže odločali — 10.05 Dokumentarna oddaja — ... G. Durieux: Paul Gauguin — nadaljevanje — ... Jugoslovanska trimska televizija — 13.50 Poročila — 13.55 Svetovno prvenstvo v boks — prenos — 14.50 Wembley: Nogometni finale za angleški pokal — prenos — 16.50 Svetovno

prvenstvo v boks — prenos — 17.10 Nogomet Rijeka : Dinamo — prenos, v odmoru Obzornik — 19.00 Glasbena oddaja — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prvi trije — 20.05 A. Newman: Šopek z bodečo žico — nadaljevanje — 21.00 Ubijalci — 21.40 TV dnevnik — 22.00 625.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 30. aprila: 14.15 Nedeljsko popoldne — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Celovečerni film.

PONEDELJEK, 1. maja: 9.30 Poročila — 9.40 Prvomajske prireditve — prenos — 15.50 Poročila — 16.00 Odbojka Partizan : Mladost — 17.00 Balkansko prvenstvo v Vaterpolu — prenos — 18.00 Rokomet Metaloplastika : Železničar (Niš) — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.30 Aktualnosti — 21.00 Glasbeni trenutek — 21.05 Panorama — 21.50 Glasbena oddaja — 22.20 TV dnevnik — 22.35 Dokumentarni film.

TOREK, 2. maja: 17.45 Balkansko prvenstvo v Vaterpolu — prenos — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Zabavna oddaja — 21.05 Znanost — 21.50 Dokumentarni film.

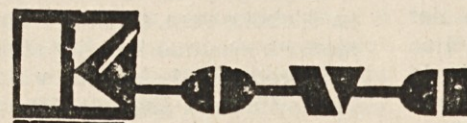
SREDA, 3. maja: 17.15 TV dnevnik — 17.35 TV koledar — 17.45 Mali svet — 18.15 Dokumentarni film — 19.30 TV dnevnik — 21.00 Prosta sredo.

ČETRTEK, 4. maja: 16.55 Praga: Svetovno hokejsko prvenstvo — prenos srečanja Švedska : SZ — 19.30 TV dnevnik — 20.00 3—2—1... Start — 23.30 Poročila.

PETEK, 5. maja: 17.15 TV dnevnik — 17.35 TV koledar — 17.45 TV drom — 18.45 Razvoj jugoslovanskega vojnega letalstva — 18.45 Zabavna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kulturni mozaik — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Portreti — 21.50 Srednjeveška in renesančna glasba — 22.45 Zabava vas Benny Hill.

SOBOTA, 6. maja: 19.00 Slavnostni začetek svetovnega prvenstva v boks — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Živa beseda — prenos — 21.00 24 ur — 21.10 Feljton — 21.40 Hokej SZ : ČSSR — posnetek — 22.45 Športna sobota.

*Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h*

po kuhinje!

**PODJERBERK —
ST. KATHREIN**
Škofiče/Schiefing
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauhaus
Tel.: 86 2 92

Zadnjih besed pa ni nihče prav slišal; zakaj oče Serajnik je bil ravnokar stopil med sosede, in vsi so mu jeli podajati roke v pozdrav.

Serajnik je bil sivolas mož. Štel je blizu osemdeset let, bil pa je še krepak in čvrst. Izkusil je seveda mnogo hudega na svetu. Bil je večkrat v krvavih bojih proti Turkom in Ogrom ter se je mnogokrat vojskoval za domače koroške viteze. Pa tudi v gospodarstvu je bil dobro izkušen. Njegova kmetija je bila največja in najboljša v Rožni dolini. Svoje izkušnje v gospodarstvu pa je rad obračal na korist svojim vaščanom in daljnim sosedom. Pri njem so iskali vsi dobrega sveta. Mnogokrat je trdil svojim tovarišem: „Tako so me učili moj oče, in tako delam tudi sam. In to je najboljšje. Le verjemite mi in ubogajte me!“

In res, ubogali so ga daleč na okrog in ravnali tako, kakor jim je svetoval. Le ena beseda iz ust očeta Serajnika, in bilo je dovolj. Brez pomisleka so se vdali njegovim nasvetom.

Tako je bil tudi na dan sv. Petra in Pavla pri cerkvi naznanil Serajnik, naj se odličnejši možje iz vse okolice snidejo zvečer na Gradišču. In ne da bi povpraševali, zakaj, prišli so vsi na Serajnikovo besedo.

Vse je v zboru utihnilo, ko je stopil sivolas mož med svoje sosede. Po stari slovenski navadi je podal vsakemu desnico v pozdrav in nato govoril takole:

„Dobro, da ste prišli v obilnem številu. Hudi časi so nastopili za nas uboge kmete. Kuga in lakota, vojske, umor in požiganje; to vse nam preti. Do danes še, hvala Bogu, ne vemo, kaj te besede pomenijo, a bojim se, da izkusimo to v kratkem.

Na Kranjskem že Turki dolgo časa razsajajo, morijo

in požigajo. Deset let je preteklo, odkar so bili prvič prihruli v to deželo. Od tedaj prihajajo vsako leto znova požigati in pustošiti kranjsko zemljo, a nihče jih ne more ugnati. Tudi na Koroškem, kakor sami dobro veste, so že pred petimi leti ropali in požigali ti krvoločni po Podjunski dolini. Pred dvema letoma pa so opustošili ves kraj od Trbiža do Velikovca. Niti ena hiša ni ostala cela razen močno utrjenih gradov. Le naše lepe Rožne doline še niso obiskali. Le mi smo bili tako srečni, da še nismo čutili turške sablje in kopita.

Ali nesreča ne miruje več. Že lansko leto so se bile kobilice iz jutrovih dežel spustile kakor črni oblak na naša polja ter nam uničile mnoge pridelkov. Kaj pa še pride letos, to pa sam Bog vé. Vse je v božjih rokah!“

Globoko so vzdihnili pri zadnjih besedah navzoči kmetje. V božjem strahu so šepetali drug drugemu:

„Hudi časi so zdaj, hudi časi. Bog nam pomagaj!“

A Serajnik nadaljuje skrivnostno: „Kakor sem izvedel, prihrujejo letos, in to v kratkem, Turki v našo deželo. Prišlo jih bo neki kakor listja in trave. Vse bodo pomorili ali pa odpeljali s seboj v sužnost. Ničesar nam ne ostane, kakor to, kar bomo zakopali globoko pod zemljo. Le kdor se v nepristopne pečine poskrije, se bo rešil turškega nasilstva. Žitno polje bodo konjska kopita tako poteptala, da ne bo več let rastla niti bilka na njem. Kuga in lakota nastane. Človeški rod bo jako redek. Le kdor uživa božjo milost, sme upati rešitve.

Tako si mi prerokovali ranjka mati na smrtni postelji. Zdaj je že petdeset let preteklo od tega, ali jaz še pomnim njihove besede, kakor da bi mi jih bili večraj pravili. Govorili so takole:

„Velika šiba božja zadene vašo deželo, predno preide pol stoletja. Tvojo glavo bodo krili tedaj že sivi lasje. Rožna dolina je rodovitna in ostane tudi plodovita, dokler še krava od jutra tuli. A kadar začjenja vol rjuti do večera, tedaj bo huda. Krava, ki jo najdeš takrat med Celovcem in Beljakom, bo nosila zlat zvonec na vratu!“

Tako so govorili mati, in dobro sem si zapomnil njihove besede. Zdi se mi, da se njih prerokovanje letos izpolni. Sovražnik pride tretjič v našo deželo in zdaj bo rjul od večera. Opustošil bo vso deželo. Živina postane redka in tako draga, kakor da bi nosila zlat zvonec na vratu.“

Kmetje so osupli poslušali Serajnika. Majali so z glavami in mu niso hoteli verjeti. Zdaj pa pokaže starec na svojega sina Mirka, rekoč, naj ta nadaljuje.

Mirko je bil mož, star kakih trideset let, visoke, krepke postave. Na glavi je imel širok klobuk z velikim peresom od divjega petelina. Iz žameti mu je bil kratek „pruštof“. Rdeč oprsni z debelimi srebrnimi gumbi mu je pokrival široke, močne prsi. Kakor vsi drugi, je nosil tudi on kratke irhaste hlače in čevlje z visokimi golenicami.

Mirko je še edini živel izmed štiri Serajnikovih sinov. Sestre ni imel nobene, in tedaj je bil sam tolažba in pomoč svojemu očetu na stara leta. Mirko ni bil samsvoj gospodar in tudi ne oženjen. Oče Serajnik je še sam gospodaril na veliki kmetiji v Svetnah, majhni vasi na južnem obronku prej omenjenega Gradišča. Sin pa je očetu pridno pomagal pri gospodarstvu, dobro vedoč, da ima v kratkem prevzeti kmetijo.

(Dalje prihodnjič)

Zvezni prezident dr. Rudolf Kirchschläger: obglavljeni so vredni spomina republike!

(Nadaljevanje s 1. strani)

reïßen, und auch nicht darin, den Ruf nach später Rache zu erheben. Diese Gedenkstunde erfüllt dann ihre Aufgabe, wenn sie dazu beiträgt, auch die Opfer unserer slowenischsprachigen Mitbürger als Opfer zum Wiedererstehen eines freien und demokratischen Österreich in das breite Bewußtsein unseres gesamten Volkes zu bringen, und wenn sie uns hilft, darüber nachzudenken, wie wir für alle Zukunft so furchtbare Ereignisse, wie sie jene des Jahres 1943 für slowenische Gemeinden in Kärnten waren, hintanhalten zu können. Im Gedenken an die Vergangenheit soll und muß es eine Stunde der Besinnung darauf sein, daß wir alle unsere Kräfte dafür

einsetzen müssen, daß auf dem Boden unserer Republik nie mehr eine Situation entstehen kann, die zu so grausamen Ergebnissen führt.

Ich bin mir dessen bewußt, daß manche Erwartungen, die Sie als slowenischsprachige Mitbürger im Jahre 1945 und im Jahre 1955 gehegt haben, nicht in Erfüllung gegangen sind. Ich interpretiere die an mich ergangene Einladung zu dieser Gedenkstunde als Ihr Ja zu unserer Republik Österreich und zum gesamten österreichischen Volk, und ich bitte Sie, nehmen Sie auch die Tatsache, daß ich hier heute mit Ihnen im Gedenken an Ihre Märtyrer vereint bin, als ein Bekenntnis des Bundespräsidenten auch zu Ihnen und Ihren

Sorgen. Ich fühle mich, wie ich schon einmal sagte, der ganzen Republik und dem ganzen Volk verpflichtet, unabhängig von dem politischen oder religiösen Bekenntnis und ebenso unabhängig von der Muttersprache.

Mögen die Toten, deren wir heute gedenken, uns allen, wie verschieden gelegentlich auch die Auffassungen sein mögen, Mahner dafür sein, daß wir aus ihrem Vermächtnis heraus und aus dem Vermächtnis aller Opfer, die in den Jahren 1938 bis 1945 gebracht und erlitten wurden, einen Weg zu gemeinsamen Lösungen finden.

Bei meiner Angelobung als Bundespräsident am 8. Juli 1974 habe ich mit dem Wunsch meines Amtsvorgänger Dr. Adolf Schärf geschlossen: „In der Liebe zu Österreich sollen und werden wir uns finden.“ Möge dieser Wunsch auch als ein verlässliches und in die Zukunft weisendes Leitmotiv am Ende dieser Stunde der Besinnung stehen.“

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2, 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Častni gostje od leve: generalni konzul SFRJ Šamec, svetnik ambasade Ribica, sekcijski šef. prof. Adamovich, centralni sekretar SPÖ Marsch, veleposlanik Pribičević, dr. Grilc, zvezni predsednik dr. Kirchschläger, dr. Zwitter, predsednik kulturnega društva dr. Müller, zastopnik veleposlaništva Besedič, dipl. inž. Wieser.

Ivan Olip v pridigi: žrtve so bili veliki možje in značajneži!

Danes smo prišli na Dunaj, da bi se v globokem spoštovanju spomnili onih 13 žrtv, ki so pred 35 leti dali za svobodo najdragocenejše, kar so imeli — svoje življenje. Položili so dar življenja na oltar. Obglavljeni so bili veliki značajneži, možje in žene s plemenitim in hrabrim značajem, ki se niso sukali po vetru, ki niso spreminjali svojega mnenja in prepričanja. Bili in ostali so zvesti svojemu prepričanju. Svojo značajnost so pokazali prav v zadnjih dneh svojega življenja med smrtno obsodbo in obglavljenjem, ko so jih na vse načine trpinčili in mučili. Enemu izmed obsojenih so trgali nohte s prstov in ga hoteli prisiliti, da bi izdal druge somišljenike in prijatelje. Bili so značajni ljudje in ne izdajalci, kot beremo v obsodbi, da so brez časti. Četudi so se o njih širile druge novice: najmlajši izmed obglavljenih, Ožbavtov Hanzej, še ni bil polnoleten, ko je bil obsojen na smrt. Z Dunaja so vprašali v Sele, kaj naj z njim naredijo, ko še ni polnoleten. A nacisti v občinski sobi so odgovorili: Ni nič kaj prida — kar proč z njim! Kakor so tudi o Kristusu rekli: „Proč z njim, križaj ga!“

Obglavljeni so ljubili svobodo in narod: bili so prepričani, da nasilje in vojska nista opravičljiva. Upri so se nečloveškemu hitlerjevemu režimu iz ljubezni do svobode in do teptanega naroda. Upri so se iz prepričanja, da noben narod po božjem pravu nima pravice, da bi se povzdigoval nad druge, druge tlačil in teptal. In navadno se, kot nas uči zgodovina, v takih slučajih uresničujejo Kristusove besede: „Kdor prijema za meč,

bo z mečem končan“. Obljubljene 1000-letnega kraljestva že davno ni več — trajalo je le skromnih 12 let.

Obglavljeni so bili verni ljudje. Globoka vera, prežeta z upanjem na svobodo in z ljubeznijo do naroda jim je bila luč v najtemnejših urah življenja. Mnogo izseljencev, ki so se po grozotah vojske srečno vrnili domov, je reklo: „Če vere ne bi imeli, bi obupali!“ Obglavljeni so bili kot verni kristjani prepričani, da smrt ni zadnja postaja človekovega potovanja, da je ljubezen močnejša kot smrt, in da nam smrt odpira vrata do večjih in neminljivih dobrin. Kdor tako gleda na smrt, za tistega izgubi smrt svojo zadnjo grozovitost in neizprosost. Zato je velika razlika, ali se soočamo s smrtjo kot verni kristjani ali kot brezverci. Nemški jezuit pater Alfred Delp, ki se je tudi uprl hitlerjevemu režimu in bil obsojen na smrt, je pred zverinskim sodnikom Freißlerjem molčal kot Jezus pred Pilatom, nakar ga je sodnik ozmerjal kot svinjo. V svojem dnevniku je zapisal tele besede: „Kruh je važen, svoboda je važnejša, najvažnejša je neprelomljena zvestoba!“

Duhovnik v taborišču, ki ga je večkrat obiskal, se mu je zelo čudil, kako je bil miren, sproščen in to nekaj ur pred smrtjo. Ko ga je blagoslovil in so ga že peljali k obsodbi, mu je pater Delp rekel zadnje besede: „Čez pol ure bom vedel več kot Vi!“ Pretresljive in vzpodbudne besede obenem.

Obglavljeni so bili pripadniki malega, zapostavljenega in vedno teptanega slovenskega naroda. Zato zanje veljajo besede Goriškega slavčka Simona Gre-

gorčiča, ki jih je zapisal v pesmi „V pepelnični noči!“

Končano? Ne! Čuj duri tam ječe zaškrpijejo, in nove trume v božji hram skoz nje se vsipljejo ...

Na teh ni srebra ne zlata in blesk jim je neznan, na licih tožnih se pozna le sled solza in ran.

To pač je siromakov rod, močje je zunaj stal in mirno čakal, da gospod prostora bi mu dal.

Sedaj, ko prost mu je pristop, korak približa svoj, jaz pa spoznam trpinov trop, oh, bil je — narod moj.

Odložil se tedaj pepel v klečeče uprl oko, za blagoslov sem roke vzpel ter kriknil sem krepko:

LE VSTANI, UBORNI NAROD MOJ,
DO DANES V PRAH TEPTAN,
PEPELNI DAN NI DAN VEČ TVOJ,
TVOJ JE — VSTAJENJA DAN!

Dr. Franci Zwitter: opozorilo na procese proti Slovincem

Naši v nas so pokopani, mi smo njih nagrobni križ!

Bila je pred 35 leti tudi pomlad, cvetoča in sončna, polna upanja in novega porajajočega se življenja, ko je na Dunaju v potoku tekla dragocena kri nedolžnih žrtv iz Sel, Obirske, Lobnika, Suhe, Železne Kaple in Borovelj. Krvavo in kruto so usmrtili nedolžne ljudi, ki niso zakrivali ničesar drugega, kakor da so bili zvesti svojemu rodu, se upri krivici in nasilju na plemenitem stremeljenju, da se na naši zemlji ohrani slovensko ljudstvo.

Imena junaških žrtv in z njimi vseh nešteti drugih padlih partizanskih junakov ostanejo našemu hudo preizkušenemu ljudstvu v neizbrisnem spominu, kajti padli so, in niso padli — duh njihov živi med nami, na delo nas bodri in drami. Žalostnih dogodkov temne zgodovine, ki je takrat prišla nad naše ljudstvo, ne sme zamegliti koprena pozabljenosti, hkrati pa mora biti spomin vedno v opomin in svarilo naši mlajši generaciji, ki sama še ni doživljala grozot one dobe, da storimo vsi vse, dokler je čas, da se podobni časi ne bodo ponovili nikdar več.

Telesne ostanke trinajstih mučencev smo z Dunaja prepeljali leta 1949 na selsko in druga domača pokopališča, kjer smo jih položili v domačo zemljo.

Imena žrtv so vklesana v spomenik, ki ga je postavila ZKP, neizbrisno vklesana pa so in morajo ostati tudi v naših srcih in v srcih vseh koroških Slovencev in avstrijskih antifašistov.

Odhajali so v smrt z zavestjo, da so izpolnili nalogo, ki sta jim jo narekovala življenje in čas, v katerem so živeli. Nam, ki smo ostali, pa nalagajo veliko odgovornost: smrt slehernega izmed njih je za nas obveza, da bomo čuvali vse, za kar so šli v smrt in da bomo njihovo izročilo razvijali naprej.

Slava jim!